

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

ASPEKTY VÝKONU PĚSTOUNSKÉ PÉČE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **REHABILITACE**

Autor: Olga Vlášková

Vedoucí práce: Mgr. Hana Francová, Ph.D.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem *Aspekty výkonu pěstounské péče* jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3.5.2019

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Haně Francové, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce, za cenné rady a připomínky, které mi poskytla během zpracovávání práce a také za snahu a trpělivost, kterou se mnou měla po celou dobu.

Dále patří velké poděkování všem komunikačním partnerům, se kterými byly rozhovory provedeny, informace, které jsem od nich získala, byly velmi užitečné.

Aspekty výkonu pěstounské péče

Abstrakt

V bakalářské práci se zabývám aspekty výkonu pěstounské péče, kdy cílem mé práce je zjistit, jak jsou pěstouni spokojeni či naopak nespokojeni se svými právy a povinnostmi, které během výkonu pěstounské péče mají. Tyto práva a povinnosti jsou vymezeny v § 47a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Dílčím cílem je zjistit zkušenosti pěstounů s naplňováním zvyšovat si své znalosti a dovednosti a také zmapovat zkušenosti pěstounů s využíváním pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě.

Za účelem dosažení stanoveného cíle jsem zvolila strategii kvalitativního výzkumu, metoda dotazování, technika polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory byly provedeny se sedmi pěstouny, kteří vykonávají pěstounskou péči či pěstounskou péči na přechodnou dobu alespoň jeden rok a mají či měli ve své péči již alespoň 2 děti. Vyhodnocování získaných dat bylo provedeno metodou otevřeného kódování.

Výsledky výzkumu ukazují, že využívání práv u pěstounů je odlišné. Povinnosti, které musí pěstouni plnit, vnímají pozitivně. Pouze pár komunikačních partnerů by mělo problém s umožněním styku biologické rodině s dítětem, a to z důvodu, že se pěstouni domnívají, že jsou mezi biologickou rodinou a dětmi velmi špatné rodinné vazby. Až na jednoho komunikačního partnera všichni využívají či se chystají využít možnost dlouhodobé respitní péče.

Předpokládaný přínos této práce spočívá v tom, že výsledky mohou být použity jako zdroj informací pro odbornou veřejnost, která se zabývá problematikou pěstounské péče. Práce též může posloužit jako studijní materiál pro studenty oboru sociální práce.

Klíčová slova

Pěstounská péče; dohoda o výkonu pěstounské péče; osoby pečující; práva a povinnosti osob pečujících

The Aspects of Foster Care

Abstract

In this bachelor's thesis I deal with aspects of providing foster care, while the aim of my work is to ascertain how the foster parents are content or discontent with their rights and responsibilities when caring for children.

These rights and responsibilities are defined in § 47 of act no. 359/1999 Sb., on the social and legal protection of children. Part of the aim is to learn about experience of foster parents and achievements they make in the growth of their knowledge and skills and to map experience of foster parent with taking the advantage of help in their 24 hour foster child care.

In order to achieve the determined aim, I chose the strategy of qualitative research, interview method and semi-structured interview technique. The interviews were conducted with seven foster parents performing foster care or temporary foster care for at least one year and have or has had at least 2 children in their care. The evaluation of acquired data has been carried out with open coding method.

The research results show that use of law at foster parents is different. The responsibilities foster parents must obey are perceived positively. There are only a few communication partners who would have a problem enabling the child contact with its biological family for the reason of very bad family relationships. Except for one communication partner all have taken or will take the advantage of long-term respite care.

The anticipated benefit of this work lies in the fact that the results may be used as a source of information for specialized public focusing on the issue of foster care. The results can also serve as study material for those studying for social work degree.

Key words

Foster care; agreement on providing foster care; foster parents; foster parents rights and responsibilities

OBSAH

Úvod.....	7
1 Současný stav	8
1.1 Rodina.....	8
1.2 Náhradní rodinná péče.....	9
1.2.1 Formy náhradní rodinné péče	10
1.3 Předpěstounská péče.....	13
1.4 Pěstounská péče a přechodná péče na přechodnou dobu	14
1.5 Práva a povinnosti pěstounů	20
1.5.1 Státní příspěvek na výkon pěstounské péče.....	24
2 Cíl práce a výzkumné otázky	27
2.1 Cíl práce.....	27
2.2 Výzkumné otázky	27
3 Metodika.....	28
3.1 Metodický postup	28
3.2 Výzkumný soubor.....	29
3.3 Realizace výzkumu.....	29
3.4 Zhodnocení výsledků.....	30
3.5 Etika výzkumu	30
4 Výsledky.....	32
5 Diskuze.....	41
6 Závěr.....	46
7 Seznam použitých zdrojů	48
8 Přílohy	53
9 Seznam zkratk	54

ÚVOD

Pro svou bakalářskou jsem zvolila téma: „Aspekty výkonu pěstounské péče.“ Zpracovat téma týkající se právě pěstounské péče jsem pro mou závěrečnou práci jsem vybrala z důvodu, že mě záležitosti, které se týkají pěstounské péče velmi zajímají. Chtěla bych pracovat jako sociální pracovník orgánu sociálně-právní ochrany dětí v oblasti náhradní rodinné péče.

Setkávám se občas s názory, že pěstounství většinou vykonávají lidé, ne z důvodu toho, že chtějí být užiteční a poskytnout dětem rodinné zázemí, ale proto, že za výkon pěstounské péče dostávají různé dávky a příspěvky. Domnívám se ale, že většina lidí si neuvědomuje, že pěstouni mají určitá práva a také povinnosti, které musí plnit a nemusí to být vždy jednoduché, proto jsem zvolila právě toto téma.

Pěstounská péče patří mezi formy náhradní rodinné péče, a to v případě, že dítě nemůže z jakéhokoli důvodu vyrůstat ve své biologické rodině. Pěstounská péče umožňuje dětem vyrůstat v citovém zázemí a prostředí, které jim co nejvíce bude připomínat domov. Pěstounská péče nemusí být dlouhodobého charakteru a poskytuje čas rodičům, aby se mohlo opět připravit na převzetí dítěte do své vlastní péče. Ve většině případů, ale trvá pěstounská péče až do dospělosti dítěte. Pěstounská péče je primárnějším řešením před ústavní výchovou. Především v posledních letech tento systém prošel významnou úpravou a je kladen důraz na to, aby byla pěstounská péče preferována před ústavní výchovou.

Práva a povinnosti pěstounů upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Cílem práce je zmapovat názorů pěstounů na jejich práva a povinnosti, a to především názory na právo možnosti využití respitní péče a na povinnost zvyšovat si své znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin po sobě jdoucích kalendářních měsíců.

V teoretické části jsou okrajově popsány pojmy jako rodina, náhradní rodinná péče, formy náhradní rodinné péče a předpěstounská péče. Konkrétněji je v teoretické části zpracováno téma pěstounské péče, práva a povinnosti pěstounů a státní příspěvek na výkon pěstounské péče.

V praktické části je využit kvalitativní výzkum. Pomocí polostrukturovaného rozhovoru se 7 pěstouny jsou zmapovány jejich názory na práva a povinnosti, které mají zakotveny v Dohodě o výkonu pěstounské péče.

Výsledky práce by měly vést ke zjištění, jaká práva pěstouni nejčastěji využívají a jaké povinnosti jsou pro ně nejnáročnější na plnění.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Rodina

Dle Matějčka (1994) je rodina jistě nejstarší lidskou společenskou institucí, která vznikla dávno v pradávných dobách, kdy se člověk vůbec nepodobal tomu, jak se známe v dnešní době. Rodina je nejstarší základní sociální jednotkou společnosti (Poláková, 2010). Lidé se již řadu let nemohou dohodnout na jasné definici rodiny, a proto se výsledná definice neopírá o to, co rodina je, ale spíše o to, co rodina není (Colorosová, 1999).

Veselá et al. (2005) ve své knize zmiňuje, že o rodině se dá hovořit tehdy, když se muži a ženy narodí potomek. Dle Křístka (2016) je rodina pro dítě nejdůležitějším místem, kde je mu dáвана láska. Lze říci, že rodina je dynamickým systémem vzájemných interakcí, vzájemných vztahů a také vzájemné provázanosti (Matějček, Dytrych, 1999).

Burandová (2016) uvádí, že v rodině je velmi důležité mít zázemí, což je forma jistoty, opory a materiálního zabezpečení. Rodina je jednotkou civilizace, která nabízí nejzdravější prostředí pro dítě (Miller, 2005).

Colorosová (1999) se domnívá že nevlastní rodiny, pěstounské rodiny, rodiny s jedním rodičem a adoptivní rodiny jsou taktéž opravdové jako tradiční původní, přirozené a biologické rodiny. Rodinným životem spolu mohou žít i nesezdané páry, kde jeden či oba partneři přivedou do společného soužití své biologické děti (Veselá et al., 2005). Z pohledu dítěte nejsou vnější znaky rodiny nikterak důležité, protože dítě za své rodiče přijímá ty, kteří se k němu chovají mateřsky a otcovsky, dítě nebere za důležité, zda to mají tito lidé potvrzené z porodnice či nemají (Matějček, 1994).

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění poukazuje na to, že pokud dojde k situaci, která ohrožuje správnou výchovu a příznivý vývoj dítěte, jsou přijímána opatření na ochranu dítěte, tento zákon upozorňuje na to, že mají přednost opatření zabezpečující setrvávání dítěte ve vlastní rodině, případně opatření vedoucí k nalezení vhodného náhradního rodinného prostředí. Rodina je brána jako zásadní jistota dítěte, a pokud nastane situace, kde není zvládnut její úkol, tak je potřebné určité chyby napravit, anebo tuto rodinu nahradit, jelikož přestala mít možnost plnit svoji funkci (Velemínský, 2008).

Tutt (1974) poukazoval na skutečnost, že pro zdravý rozvoj dítěte je potřeba uspokojit jak jeho psychické potřeby, tak také jeho personální vztahy s dospělými lidmi a zároveň ostatními dětmi, protože dítě by mělo vyrůstat tak, aby si uvědomovalo svou vlastní hodnotu

a mělo možnost vlastní identifikace. Rodina by správně měla být pro dítě základní životní jistotou, protože je to ten nejlepší vklad, který mu lze dát (Matějček, 1994).

Ševčík (2014) se domnívá, že důležitá informace ohledně rodiny, je rodičovská odpovědnost. Založit rodinu a být rodičem je jednou z nejvýznamnějších rolí dospělého věku, který přináší mnoho nových zkušeností, prožitků a také poznatků, je to role, která je společensky vysoce ceněná (Vágnerová, 2012).

Gilbert (2009) ve své knize zmiňuje, že občas nastane situace, kdy rodiče pohltnou spoustu věcí, manželské či finanční problémy, starosti v zaměstnání a nemají na nic čas, ani nevnímají signály, které k nim děti vysílají, autor se domnívá, že kdyby byli rodiče opravdu bdělí, nepochybně by si jich všimli a začali je řešit. Dobré rodičovství by mělo být milující, pečující, bezpečné, stálé, ochraňující a podpůrné (Matoušek, Pazlarová, 2010).

1.2 Náhradní rodinná péče

Sychrová (2015) uvádí, že náhradní rodinná péče je jednou z institucí náhradní péče, kterou stát využívá pro potřebu realizace sociálně-právní ochrany dítěte. Pokud z nejrůznějších důvodů nemohou děti vyrůstat ve vlastní rodině, dochází k situaci, kdy se v širokém rozsahu musí využít sociálně-právní ochrana a příslušné orgány sociálně-právní ochrany dítěte a soudy musí najít to nejvhodnější opatření, které bude vhodné pro budoucnost dítěte a řešit jeho spokojenost (Novotná, 2005).

Grohová et al. (2011) zmiňuje, že v České republice žije stále velký počet dětí, které nemohou vyrůstat ve své vlastní rodině, jejich rodiče mají různé důvody, proč se o ně nemohou starat, nechtějí, anebo to neumí. Převážně se tato situace týká dětí, které svoji rodinu mají, ale ta není schopna se z několika důvodů o ně postarat (Sychrová, 2015).

Škoviera (2006) považuje za zásadní, aby nejdůležitějším kritériem pro rozhodování o dítěti byl samozřejmě vždy nejvyšší zájem dítěte. Je nezbytně nutné, aby při řešení situace ohrožených dětí, včetně jejich umístování do náhradního rodinného prostředí, bylo za každých okolností postupováno v souladu s názory a potřebami dítěte, byla respektována jeho individualita a v neposlední řadě byl zachován jeho kontakt s blízkými (Bell, 2011). Dítě je ústředním subjektem všech forem náhradní péče, jelikož je o něm v každém jednotlivém případě rozhodováno (Trnková, 2018).

Sychrová (2015) zdůrazňuje, že náhradní péče má dvě základní možnosti umístění dítěte mimo rodinu, a to buď náhradní rodinnou péčí či ústavní péčí. Náhradní rodinná péče je forma

péče o dítě, kdy je dítě vychováváno náhradními rodiči v prostředí, které se maximálně podobá životu v přirozené rodině (Bubleová, Kovařík, 2011).

Sychrová (2015) zmiňuje, že donedávna mělo přednost zařazení dítěte do ústavu před zařazením do náhradní rodinné péče, ústavní výchova byla mnohem frekventovanější, dnes už je situace jiná, má přednost zařazení dítěte do náhradní rodinné péče před zařazením do ústavu.

1.2.1 Formy náhradní rodinné péče

Rodinné právo v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, upravuje formy náhradní rodinné péče, jimiž jsou: osvojení, poručenství, opatrovnictví a péče jiné osoby.

Osvojení (adopce)

Archerová (2001) zdůrazňuje, že adopce se v mnohých aspektech liší od narození vlastního dítěte a přitom s sebou obojí nese stejnou radost, trápení a také problémy, přijít na to, co je stejné a co je jiné a uvést do rovnováhy, je pro každého velmi náročný úkol, který má zásadní význam pro zdravý vývoj dítěte. Osvojení, tedy přijetí cizí osoby za vlastní, je právní institut, který je znám již od dob starověkého Říma a je součástí všech evropských řádů, ovšem se jedná o různé podoby (Křístek, 2016).

Schoolerová (1993) uvádí, že existují dva typy vztahů, jedním z nich je spojení, což je právě adopce, jedná se o adoptivní svazek, který je založený na slibu stát se trvalou rodinou dítěti, které se narodilo někomu jinému. Nemohou-li o dítě pečovat jeho biologičtí rodiče, je nutné, zajistit péči o něj jiným způsobem, v některých případech jde pouze o dočasné řešení, ale v některých případech je nutné péči biologického rodiče nahradit trvale (Novotný, et al., 2014)

Novotný et al. (2014) se zmiňují, že na rozdíl od jiných forem náhradní rodinné péče, se osvojením vytvoří z právního pohledu plně plnohodnotný vztah rodiče a dítěte, tak jako při narození. Dítě v osvojení se stává potomkem rodičů se vším všudy, tedy alespoň před zákonem, proto o adopci žádají zejména bezdětné páry, které chtějí naplnit svou rodičovskou roli, ale bohužel se jim nedaří počít dítě (Zezulová, 2012).

Bubleová (2014 a) zdůrazňuje, že pro dítě, které se ocitne mimo rodinu, je vždy velmi důležité, aby změna proběhla pro něj co nejšetrněji, proto se nejprve hledá rodina v okruhu jeho příbuzných či okruhu osob, které mají k dítěti blízko. Při osvojování nezáleží pouze na tom, aby byla zajištěna péče, ale oproti jiným formám náhradní rodinné péče má osvojení výrazný dopad na status zúčastněných osob (Novotný, et al., 2014).

Zezulová (2012) se domnívá, že je přirozené, když lidem, kteří řeší vlastní bezdětnost, záleží na nízkém věku dítěte, jeho vyhovujícím zdravotním stavu, inteligenci a vzhledu, musí si ale i oni uvědomit, že dítě má někde své první rodiče, případně jiné příbuzné, a je ovlivněno prožitky z raného dětství. Nadšení adoptivní rodiče si často neuvědomují a nejsou dostatečně připraveni na nevšední úkoly, které sebou adopce může přinášet (Schoolerová, 1993).

Novotný, et al. (2014) zdůrazňují, že spolu s vytvořením vztahu rodiče a dítěte vznikají při osvojení obdobné příbuzenské vztahy jako při narození i k širší rodině. Osvojení je často preferováno rodinami, které se obávají rušivých zásahů do výchovy ze strany biologické rodiny dítěte, případně chtějí snižovat riziko návratu dítěte do původní rodiny (Zezulová, 2012).

Bubleová et al. (2014 a) upozorňují, že s účinností od 1.1.2014 právní řád rozlišuje jen osvojení zletilého a nezletilého, již se nerozlišuje osvojení zrušitelné a nezrušitelné, osvojení nelze zrušit po uplynutí 3 let od rozhodnutí o osvojení, a to nelze ani z důležitých důvodů, pokud nejde o osvojení v rozporu se zákonem.

Poručenství

Novotná (2009) uvádí, že poručenství je situace, kdy oba rodiče nezletilého zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven, anebo z nějakého důvodu nemají způsobilost k právním úkonům, a to v plném rozsahu. Poručníka ustanoví dítěti soud, pokud není žádného rodiče, který má vůči dítěti rodičovskou povinnost a vykonává ji v plném rozsahu (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Westphalová (2014) zmiňuje, že poručník stojí na místě rodiče a dítěti poskytuje náležitou a úplnou ochranu jeho práv a zájmů. Autorka dále uvádí že, poručenství je typický rodinně-právní institut, který má za úkol ochraňovat nezletilé dítě pro jeho specifické postavení, jelikož dítě s ohledem na svůj věk není svéprávné, a proto potřebuje zákonného zástupce. Poručník odpovídá soudu za správné plnění této funkce, a také jakékoli rozhodnutí v podstatné věci, které se týká dítěte, vyžaduje schválení soudu (Velemínský, 2008).

MPSV (2013) zdůrazňuje, že poručník odpovídá soudu za řádné plnění své funkce a podléhá pravidelnému dozoru, je povinen dodávat soudu zprávy o dítěti a předkládat účty ze správy jeho jmění, pokud výnosy nepřesahují náklady na výchovu a výživu dítěte, soud může poručníka zprostit funkce. Poručníci, skládají vůči dítěti slib, ve kterém souhlasí s převzetím rodičovské zodpovědnosti a také s tím, že budou spravovat majetek dítěte (Zezulová, 2012). Na tuto knihu navazuje Novotná (2017), která píše o tom, že pokud se nepodaří najít takovou osobu, tak soud jmenuje do funkce poručníka orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Bubleová et al. (2014b) uvádí, že do péče poručníka jsou často svěřovány děti, které by mohly být klasicky osvojeny, ale z různých důvodů, jako je například vyšší věk dítěte, se pro

ně nepodaří nalézt osvojitele. Poručník, který o dítě pečuje, získává obdobná práva a povinnosti jako pěstoun a také uzavírá dohodu a výkonu pěstounské péče (MPSV,2013).

Opatrovnictví

Novotný et al. (2014) uvádí, že u dětí plní opatrovník úkol náhradníka za zákonného zástupce, a to v případech, když jsou zájmy zákonného zástupce ve střetu se zájmy dítěte, pokud zákonný zástupce dostatečně nehájí zájmy dítěte nebo z jiných důvodů, které budou stanoveny zákonem. Opatrovník vykonává pouze některá rodičovská práva, která byla stanovena v rozhodnutí, není však zákonným zástupcem (Bubleová, Benešová).

Jak uvádí Trnková (2018), opatrovnictví nepatří mezi formy náhradní rodinné péče v pravém slova smyslu, jelikož jejich podstatou není jednoznačné zajištění osobní péče o dítě, ale správa všech či některých jeho záležitostí. Soud v rozhodnutí o určení opatrovníka uvádí důvody, proč je opatrovník jmenován, jaká má práva a povinnosti a jestli doba výkonu jeho funkce je omezená, a to i ve vztahu k dalším osobám (Novotný et al, 2014). Dále autor zmiňuje, že je nutné, aby soudní rozhodnutí obsahovalo informaci o tom, jestli opatrovník k určitým právním jednáním potřebuje souhlas soudu a jestli musí soudu podávat zprávy, a to jak často.

Péče jiné osoby

Středisko náhradní rodinné péče (2012) uvádí, že svěřením dítěte do péče jiné osoby je často využíváno v případě, že se najde v okruhu dítěte někdo, kdo je příbuzný či osoba blízká dítěti, tato osoba musí být schopna se o dítě postarat a mít zájem se dítěte ujmout. Pečující osoba musí dokazovat záruku řádné péče, mít bydliště na území České republiky a samozřejmě souhlasit se svěřením dítěte do osobní péče, pokud se ujala péče o dítě osoba příbuzná či blízká, soud ji dá přednost před osobou jinou, pokud to není v rozporu se zájmy dítěte (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Trnková (2018) píše, že předpokladem zvolení tohoto opatření, je absence rodiče či poručníka, který by mohl o dítě osobně pečovat. Autorka zmiňuje, že hlavním účelem zvolení této formy náhradní péče je zajistit dítěti náhradního pečovatele, který bude o dítě řádně a osobně pečovat. Velkou výhodou této formy náhradní péče, je to, že pokud se pečující osoba a dítě znají navzájem, tak mají mezi sebou zpravidla vytvořenou rodinnou vazbu a přechod dítěte do náhradní péče není tak emočně těžký jako u jiných forem náhradní péče (Hrušáková et al., 2017).

Jak zmiňuje Trnková (2018), povinnosti a práva pečující osoby určí soud, a to v rozhodnutí o svěřením dítěte do péče konkrétní osoby, soud bere ohled na situaci v rodině dítěte a důvody, pro které rodič či poručník nemůže o dítě pečovat. Svěřením dítěte do péče jiné osoby není spojováno s nárokem na dávky pěstounské péče a ani žádné jiné dávky, pokud není možné

rodičům stanovit vyživovací povinnost, tak dítě nelze svěřit do této péče (Středisko náhradní rodinné péče, 2012).

1.3 Předpěstounská péče

Hrušáková et al. (2017) seznamuje s tím, že zájemce o pěstounskou péči může podat u soudu návrh na svěřením dítěte do péče budoucího pěstouna, do tzv. fakultativní předpěstounské péče. Tento institut je upraven v § 963 NOZ (Nový občanský zákoník č.89/2012 Sb.).

Smolíková (2014) píše, že soud může svěřit dítě do předpěstounské péče a stanovit její délku se zřetelem k okolnostem případů, zároveň nad průběhem předpěstounské péče vykonává dohled, tento dohled současně vykonává také orgán sociálně právní ochrany dětí. Další autorka Veselá et al. (2015) zmiňuje, že pokud je dítě v ústavní výchově z rozhodnutí soudu, může být před rozhodnutím soudu o svěřením do pěstounské péče dočasně svěřeno do péče osoby, která má zájem na tom, aby se stala pěstounem a splňuje stanovené předpoklady. Autorka upozorňuje také na to, že podobně může být do předpěstounské péče svěřeno také dítě, které není v ústavní výchově, k tomu je potřeba souhlasu rodičů.

Hrušáková et al. (2017) upozorňuje na to, že smyslem a účelem této péče je navázání vztahů mezi dítětem a pěstounem, popřípadě i jeho rodinou, jejich vzájemné poznání a sblížení v podmínkách a prostoru, kde bude dítě nejspíše s pěstounskou rodinou žít. Další autor uvádí, že cílem předpěstounské péče je předcházet rušení soudních rozhodnutí, o pěstounské péči, a to v případech, kdy se nepodaří navázat kontakt mezi dítětem a pěstounem (Veselá et al., 2005).

Trnková (2018) zmiňuje, že osoba, které bylo dítě svěřeno do předpěstounské péče, tak má z hlediska práv a povinností k dítěti podobné postavení jako pěstoun. Dítě nemusí být u budoucích pěstounů na jejich vlastní náklad, jelikož tato forma péče o dítě je financována státem (Veselá et al., 2005).

Smolíková (2014) seznamuje s tím, že soud může zvážit délku předpěstounské péče a stanovit ji i na dobu, která by přesahovala 3 měsíce. Předpěstounská péče se nevyužívá u pěstounské péče na přechodnou dobu, protože ta sama má dočasnou povahu směřující k aktuálnímu zajištění potřeb dítěte, a to do té doby, než bude nalezeno jiné vhodné řešení (Trnková, 2018).

Smolíková (2014) zdůrazňuje, že předpěstounská péče není obligatorní podmínkou pro svěřením dítěte do pěstounské péče. Pokud je vše v zájmu dítěte, může být soudem rozhodnuto o pěstounské péči (Hrušáková et al., 2017).

1.4 Pěstounská péče a přestounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče

Trnková (2017) uvádí, že soukromoprávní základ právní úpravy pěstounství jakožto osobního vztahu mezi pěstounem a dítětem lze najít v občanském zákoníku, a to v rámci ustanovení o náhradních formách péče o dítě. Zákon o sociálněprávní ochraně dětí pak upravuje zprostředkování, pěstounskou péči na přechodnou dobu a další, převážně veřejnoprávní aspekty pěstounské péče, což jsou dohody o jejím výkonu, dohled nad jejím fungováním, provázení pěstounské rodiny anebo dávky pěstounské péče a její finanční zajištění (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí). Dle občanského zákoníku je pěstounská péče forma náhradní rodinné výchovy, při které je pěstoun zodpovědný za výchovu dítěte a také o dítě osobně pečuje (Bubleová et al., 2014).

Kolektiv autorů (2018) zmiňuje, že pěstounská péče je státem finančně podporovaná a také kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která má ze zákona přednost před výchovou ústavní. K tomuto se přiklání i další autorka, která píše o tom, že pěstounská péče je definována jako forma náhradní rodinné péče, kterou v ČR garantuje a také financuje stát (Nožířová, 2012). O pěstounské péči lze říci, že je druhem náhradní rodinné výchovy v té nejčistší podobě, na rozdíl od osvojení, při kterém se cizí dítě stává vlastním a zanikají zde všechny původní příbuzenské vazby (Novotný et al., 2014).

Buriánová (2018) zdůrazňuje, že hlavní zájem má na pěstounské péči stát, a to zejména proto, že nedochází k narušení vztahu mezi dítětem a jeho rodiči, i když o dítě rodiči fakticky nepečují, je dítěti poskytnuto nejvhodnější prostředí, které mu má zajistit normální vývoj v klasické rodině. Nejčastějšími důvody, proč biologičtí rodiče nepečují o své děti je extrémně nízký věk rodičů, citová nezralost, duševní nemoc, těžké zdravotní postižení dítěte, neúnosná sociální situace, alkoholismus a jiné závislosti a také těžké onemocnění či smrt rodičů (Já pěstoun, 2018).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, uvádí, že soud může svěřit dítě do osobní péče pěstounovi, pokud nemůže o dítě osobně pečovat žádný z rodičů a ani poručník. Hrušáková et al. (2017) zdůrazňují, že soud svěří dítě do péče pěstouna pokud:

- a) o dítě nemůže osobně pečovat žádný z rodičů, jelikož nastala situace, kdy rodiče nemůžou dítě, ať již se subjektivních nebo objektivních důvodů osobně pečovat, což znamená, že péče o dítě není důkladně zabezpečena, subjektivní důvody spočívají zejména v neschopnosti rodičů o dítě pečovat nebo v jejich nezájmu o dítě,

o objektivních důvodech lze mluvit, pokud se jedná o zdravotní stav rodičů, zdravotní stav dítěte anebo o sociální či bytovou situaci aj.,

- b) o dítě nemůže pečovat jmenovaný poručník,
- c) soud budou rozhodovat o rozvodu rodičů a dítě není možné svěřit ani jednomu z rodičů,
- d) o dítě pečuje osoba příbuzná anebo blízká a současně rodiči, eventuálně předku dítěte nelze uložit vyživovací povinnost.

Buriánová (2018) zmiňuje, že stát pečlivě vybírá děti, které budou do pěstounské péče umístěny, samozřejmě velmi pečlivě vybírá i osoby pěstounů, které stejně tak jako osoby blízké musí splňovat předpoklady záruky řádné péče o dítě, mít bydliště na území České republiky a souhlasit se svěřením dítěte do osobní péče. Dále autorka uvádí, že osoba pěstouna musí splňovat další předpoklady, kterými jsou bezúhonnost jak pěstouna, tak také osob, které s ním žijí ve společné domácnosti, dále musí také prokázat dobrý psychický a zdravotní stav. K tomuto názoru se přiklání i Veselá et al. (2005), která ve své knize zmiňuje, že pěstounem může být pouze osoba, která způsobem svého života dokazuje záruku řádné výchovy dítěte, pěstoun samozřejmě musí mít plnou způsobilost k právním úkonům, a především musí souhlasit s převzetím dítěte do své výchovy.

Novotný et al. (2014) uvádí, že záměrem zákonodárce je, aby co největšímu počtu dětí byla zajištěna trvalá individuální péče a také, aby kolektivní výchova byla alternativou pro případy dětí, u kterých umístění do rodiny není z nějakých důvodů vhodné. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností jsou povinny vyhodnocovat pravidelně situaci dítěte a jeho rodiny, poskytovat pomoc rodičům či jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte čili pěstounům, obecní úřad je povinen na základě vyhodnocení vytvořit ve spolupráci s rodiči či pěstounem, dítětem a odborníky individuální plán ochrany dítěte (Pazlarová et al., 2016).

Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, o pěstounské péči může rozhodnout soud, a to na dobu, po kterou trvá překážka bránící rodičům v osobní péči o dítě, rodič může požadovat dítě zpět do své osobní péče, soud návrhu vyhoví pouze, pokud je to v souladu se zájmy dítěte. V řízení ve věcech pěstounské péče je úkolem soudu v první řadě zjistit, jestli jsou splněny podmínky pro svěřením dítěte do pěstounské péče, soud především zkoumá, zda není výchova dítěte zajištěna u rodičů a z jakých důvodů, jestli tyto důvody mají dlouhodobý charakter (Novotný et al., 2014).

Kolektiv autorů (2018) klade důraz na to, že dítě svěřené do pěstounské péče většinou zná své rodiče a předpokládá se tedy i kontakt rodiče či jiného člena širší biologické rodiny. O tomto píše i Novotný et al. (2014), který také zdůrazňuje, že rodiče většinou zůstávají s dětmi

v kontaktu, jsou s nimi právně spojeni a bere si v potaz i možnost návratu dítěte do původní rodiny, z toho důvodů musí mít pěstouni trvalý pobyt právě na území České republiky.

Novotný et al., (2014) uvádí, že na rozdíl od adopce není u pěstounské péče žádný limit ohledně příbuzenských vazeb mezi dítětem a pěstounem, pěstounem nemůže být samozřejmě rodič, ale prarodiče či sourozenci mohou být pěstounem dítěte. Před rozhodnutím o svěřeni dítěte do pěstounské péče je soud vždy povinen vyžádat si vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí o tom, zda navrhovatel je vhodnou osobou pro výkon této pěstounské péče (Plecitý et al., 2009).

Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, mají rodiče práva a povinnosti vůči dětem, které vyplývají z rodičovské odpovědnosti, s výjimkou práv a povinností, které stanoví zákon pěstounovi, pokud soud ze závažných důvodů nestanoví jinak, rodiče mají právo se s dítětem stýkat a také mají právo na informace o dítěti, pokud také soud nerozhodne jinak ze závažných důvodů. Soud může přistoupit k úpravě styku mezi rodiči a dítětem, a to ze závažných důvodů, které musí právě soud posoudit s ohledem na každý konkrétní případ, soud může dokonce zakázat styk rodiče s dítětem, nejčastěji v případech, kdy rodiče neprojevují zájem o dítě, neexistuje rodinná vazba mezi dítětem a jeho přirozenou rodinou či by styk rodiče s dítětem byl v rozporu s jeho zájmy (Buriánová, 2018).

Veselá et al. (2005) ve své knize zmiňuje, že poměrně často je dítě záměrně umístováno, co nejdále od původní rodiny, což rodičům brání v realizaci kontaktu s dítětem, a to zejména z finančních důvodů.

Dle zákona č. 89/2012 Sb. nemá svěřeni dítěte do pěstounské péče vliv na trvání vyživovací povinnosti rodičů k dítěti, soud stanovuje rodičům rozsah výživného s ohledem na jejich možnosti, schopnosti a majetkové poměry a také odůvodnění potřeby dítěte. Rodiče dítěte, které je svěřeno do pěstounské péče, jsou povinni platit výživné, které určí soud svým rozhodnutím, nárok na toto výživné, pokud je tedy vyplácen příspěvek na úhradu potřeb dítěte, přechází na stát, a rodiče jsou tak povinni platit je tomu orgánu, který vyplácí zmíněný příspěvek, stane-li se, že soud určí rodičům vyšší výživné, než je příspěvek státu na úhradu potřeb dítěte, tak rozdíl je nárokem dítěte a je tak vyplácen pěstounovi (Plecitý et al., 2009).

Kolektiv autorů (2018) uvádí, že pěstoun má právo zastupovat dítě v běžných věcech, ale v zásadních otázkách, jako je výběr školy, vyřízení pasu, plánovaná operace a jiné, tak je potřeba souhlasu zákonného zástupce nebo soudu. Pěstoun nemá vyživovací povinnost k dítěti, je povinen o dítě pečovat osobně (Plecitý et al., 2009).

Veselá et al. (2005) upozorňuje na to, že dítě, které je svěřeno do pěstounské péče je povinno pomáhat v domácnosti pěstouna, a to dle jeho schopností. Pokud má již dítě vlastní

příjem, tak je povinno podílet se na úhradě potřeb společné domácnosti a rodiny (Plecitý et al., 2009).

Zezulová (2012) se domnívá, že motivací k pěstounské péči je podstatně více než touha mít dítě, přestože by tato měla být i u žadatelů o pěstounskou péči rozhodující. Svěřené dítě potřebuje velmi kvalitní péči a dostatek pozornosti, proto rozhodnutí stát se pěstounem s sebou nese zamýšlení nad tím, zda dosavadní povolání poskytuje člověku dostatečný prostor pro rodinu (Majerová 2015).

Hledáme rodiče (2018) poukazuje na to, že pěstounem by se měli stát ti lidé, kteří se zvládnou starat o cizí dítě a dokážou ho citově přijmout i se všemi jeho obtížemi, zvláštnostmi či potřebami, jejich hlavní motivací musí být v první řadě pomoc dítěti, nikoliv uspokojení jakýkoliv vlastních potřeb, také musí mít dítě rádi, aniž by měli touhu jej vlastnit, respektují vztahy dítěte k jeho biologické rodině a chápu, že jsou jeho náhradním rodičem po dobu, kdy vlastní rodina dítěte péči o něj nezvládá. Na to navazuje další autorka, která upozorňuje na to, že občas se lidé rozhodnou pro pěstounskou péči z důvodu, že v ní vidí motivaci pro adopci a nechtějí čekat několik let na dítě, které by bylo vhodné do adopce, bohužel je v těchto případech obvykle silná touha dítě vlastnit a také od něj očekávat naplnění vlastních potřeb (Zezulová, 2012).

Zezulová (2012) zmiňuje, že na rozdíl od osvojení má rozhodnutí k pěstounské péči obvykle altruističtější pozadí, z čehož vyplývají nejen pozitiva, ale také rizika, jako je například tzv. mesiášský komplex, s kterým souvisí možnost přecenění vlastních sil a také snaha zachránit co nejvíce dětí, a to bez ohledu na rodinu vlastní, možnosti, které máme, a zdroje energie, bez kterých to rozhodně nejde. Zvolit si pěstounství jako profesi je náročné a znamená to vydat se na cestu, která není jednoduchá, často je trnitá a skrývá mnoho úskalí, na konci každé cesty je ovšem cíl, kterým je v této profesi uskutečnit dítěti procítit situace, které zažije jen v rodině (Majerová, 2015).

Hledáme rodiče (2018) klade důraz na to, že je velmi důležité, aby byli pěstouni ochotni spolupracovat se sociální pracovníci dítěte, popřípadě s dalšími odborníky. Okolí se často domnívá, že pěstounství se lidé věnují pro peníze, ale to je samozřejmě nesmysl (Zezulová, 2012).

Jurajdová (2015) zdůrazňuje, že dítě v pěstounské péči má specifickou zkušenost, jelikož má zkušenost s něčím, co se jiným dětem nepříhodu, nemůže vyrůstat s osobou, která ho porodila, zažilo a stále znovu zažívá ztrátu mateřské osoby. V České republice ke dni 31.12.2016 se nacházelo 10 922 dětí v dlouhodobé pěstounské péči a 540 dětí v přechodné pěstounské péči (MPSV, 2017).

Veselá et al. (2005) zmiňuje, že v mnoha západoevropských zemích je pěstounská péče chápána jako krátkodobá pomoc rodině, české pojetí pěstounské péče je více chápáno jako dlouhodobá pomoc dítěti, z tohoto důvodu není ani výslovně požadován souhlas rodičů s umístěním jejich dítěte v pěstounské péči.

Trnková (2018) zdůrazňuje, že pěstounská péče zanikne dnem, kterým dítě nabude plné svéprávnosti, zpravidla tedy dosažením zletilosti, případně uzavřením manželství či přiznáním své právnosti soudem. Pokud dítě žije i po nabytí zletilosti nadále ve společné domácnosti s pěstounem a není schopno se samo živit, přetrvávají nároky na hmotné zabezpečení (Veselá et al., 2005).

Veselá et al. (2005) také vysvětluje, že soud může pěstounskou péči zrušit jen z vážných důvodů, a to zejména tehdy, pokud odpadly důvody, pro které bylo dítě do pěstounské péče svěřeno či pěstounská péče neplnila svůj účel, pokud pěstoun zažádá, je soud povinen pěstounskou péči zrušit vždy, je to proto, že základním smyslem pěstounské je zajistit dítěti výchovu jako v přirozené rodině, pokud z nejrůznějších důvodů pěstoun nehodlá dítě nadále vychovávat, nemůže být k tomu nucen, v tomto případě je zrušení pěstounské péče i v zájmu zabezpečení řádné výchovy dítěte.

Pěstounská péče na přechodnou dobu

MPSV (2009) uvádí, že jde o rodinnou, individuální formu péče, státem podporovanou, která má být nezletilým dětem poskytována na nezbytně nutnou, relativně krátkou dobu, a to v domácnostech pěstounů nebo i v zařízeních pro výkon pěstounské péče. Dále uvádí, že děti, které náhle nemohou zůstat ve své rodině, ale jejich situace neodpovídá osvojení či dlouhodobě pěstounské péči, mohou být umístěny právě do přechodných pěstounských rodin. Účelem pěstounské péče na přechodnou dobu je především poskytnout rodičům čas, aby si mohli upravit své vlastní poměry tak, aby byli znovu schopni si dítě převzít do své péče, nebo aby se pro dítě našla jiná vhodná stabilní rodina, jde tedy o institut krizový a jen přechodný (Bubleová et al., 2014b).

Pazlarová (2016) zmiňuje, že pěstounská péče na přechodnou dobu je využívána především ze tří důvodů:

- a) jedná se o novorozence, jejichž rodiče nechtějí převzít dítě do péče, jde buď o období, než je rodiči dán souhlas s osvojením, anebo období, než soud pravomocně rozhodne, že se rodiče o dítě nezajímají, zbaví jej rodičovské odpovědnosti a následně je možné i bez souhlasu rodičů si dítě osvojit
- b) jedná se o novorozence, jejichž rodiče nemohu dítě převzít do péče z důvodu špatného zdravotního, psychického či sociálního stavu, v mnoha případech se jedná o matky se

závislostí na drogách, matky se zhoršeným psychickým stavem nebo matky bez odpovídajícího zázemí pro pobyt s dítětem, právě pěstounská péče na přechodnou dobu dává matkám čas si situaci vyřešit a převzít dítě do svojí péče

- c) jedná se o starší děti, jejichž rodiče nemohu z různých důvodů o ně přechodně pečovat, ale je velká pravděpodobnost, že se jejich situace vyřeší a dítě bude mít šanci vrátit se zpět do svojí rodiny, tato situace se může týkat rodičů samoživitelů, kterým životní okolnosti na dočasnou dobu zabrání v péči o dítě.

MPSV (2009), zdůrazňuje, že přechodná pěstounská péče je stanovena plánem péče o dítě, a to po pečlivém vyhodnocení jeho situace, rodina průběžně spolupracuje s orgánem sociální právní ochrany dětí, je provázena, školena a pravidelně se účastní supervizí. Pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat nejdéle rok, to neplatí v případě, pokud jsou do pěstounské péče téhož pěstouna svěřeni sourozenci dítěte, kteří byli do péče svěřeni později, ne však na dobu delší, než po kterou má trvat pěstounská péče u sourozence, jenž byl svěřen stejnému pěstounovi jako poslední do pěstounské péče na přechodnou dobu (Bubleová et al., 2014b). Velmi důležitým aspektem je to, že soud je povinen každé 3 měsíce přezkoumat, zda stále trvají důvody pro pobyt dítěte u pěstounů, soud pěstounskou péči na přechodnou dobu zruší z vážných důvodů, nebo pokud již splnila svůj účel či sami pěstouni o to požádali (MPSV, 2009).

Moravskoslezský kraj (2014), poukazuje na to, že pro výkon přechodné pěstounské péče jsou především tyto předpoklady, a to, stabilní partnerský svazek a rodinná situace, rodičovská zkušenost, nejmladší dítě v rodině by mělo být starší 8 let, vhodné bytové podmínky, uspokojivý zdravotní stav, schopnosti pečovat o dítě, stabilní socioekonomická úroveň rodiny, trestní bezúhonnost a také schopnost spolupracovat s biologickou rodinou dítěte i odborníky. O svěřeni dítěte rozhoduje výhradně soud na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí, jedná se:

- o situace, kdy rodiče dítěte, nemohou či nejsou schopni po určitou dobu o dítě kvalitně pečovat a ani ho vychovávat,
- dobu, která když uplyne, může matka dát souhlas k osvojení nebo po kterou může rodič souhlas k osvojení dítěte odvolat,
- dobu do nabytí právní moci rozhodnutí soudu, a to o tom, že není třeba k osvojení souhlas rodičů (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí).

Pazlarová (2016) vysvětluje, že pěstouny na přechodnou dobu je třeba vnímat jako profesionály, kteří poskytují velmi specifickou službu dítěti a jeho rodině, jedná se o velmi komplexní úkol, součástí jejich úkolu je úzce spolupracovat s dalšími profesionály a samozřejmě rodinou dítěte, mají na omezenou dobu poskytnout dítěti stabilní a láskyplné

prostředí, pomoci dítěti vyrovnat se s velmi obtížnou situací krátkodobého pobytu v pěstounské rodině, začít řešit jeho předchozí a také aktuální psychosociální potřeby a zdravotní stav. Smyslem pěstounské péče na přechodnou dobu má být především, pomoci dětem a mladým lidem v nouzi, podpořit je při uspokojivém překonání období rozhodování o jejich dalším osudu, usnadnit jim zvládnout situace, když se ocitnou náhle mimo domov či podobně, dále musí poskytnout rodičům čas na vyřešení osobních problémů nebo vztahů a také je velmi důležitá diagnostika, terapie a prognóza dalšího vývoje dítěte (Gabriel, Novák, 2008).

1.5 Práva a povinnosti pěstounů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí upravuje práva a povinnosti pěstounů, nyní dle tohoto zákona vyjmenuju jednotlivá práva a povinnosti:

- a) právo na poskytnutí trvalé či dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě, a to po dobu, kdy je osoba pečující nebo osoba v evidenci uznána dočasně práce neschopnou, při narození dítěte, při vyřizování nezbytných osobních záležitostí a při úmrtí osoby blízké,
- b) právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě či děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, pokud dosáhlo svěřené dítě věku alespoň dvou let,
- c) právo na zprostředkování terapeutické, psychologické či jiné odborné pomoci jednou za 6 měsíců,
- d) právo na zprostředkování či zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti,
- e) právo na pomoc při plnění povinností, včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku.
- f) povinnost zvyšovat si znalosti i dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin po sobě jdoucích kalendářních měsíců,
- g) povinnost umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče a spolupracovat se zaměstnancem pověřeným k sledování vývoje dětí,
- h) povinnost v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte udržovat, rozvíjet a také prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami blízkými, zejména rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud svým rozhodnutím nestanoví jinak.

Novotná et al. (2016) podrobně popisují jednotlivá práva pěstounů takto:

Písmeno a)

Právo na zajištění trvalé či dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě spočívá v zákoně uvedeném zajištění krátkodobé pomoci po dobu, kdy je osoba pečující či osoba v evidenci uznána dočasně práce neschopnou, při ošetřování osoby blízké, při narození dítěte, při vyřizování nezbytných osobních náležitostí či při úmrtí blízké osoby. Osoba pečující či osoba v evidenci má ze zákona právo na pomoc při poskytování osobní péče o dítě, to znamená, že právo na pomoc bude aplikováno tam, kde je nezbytná bezprostřední osobní péče osoby pečující či osoby v evidenci o svěřené dítě, které by se bez této osobní péče neobešlo (např. nízký věk dítěte, zdravotní postižení a další). Pomoc při zajištění osobní péče o svěřené dítě může být dočasná, a to v případech, jako je například hospitalizace osoby pečující či osoby v evidenci nebo trvalá, jako je například pomoc s péčí o zdravotně postižené dítě. Krátkodobá pomoc může spočívat v péči o dítě v rozsahu několika hodin denně, ale také dnů. Může být jednorázová či periodicky se opakující. Podle povahy a četnosti pomoci je nezbytné s ohledem na zájem dítěte, aby především nebylo častými změnami prostředí či osob, které o něho pečují traumatizováno, je nutné s osobou pečující či s osobou v evidenci smluvit konkrétní podmínky pomoci v dohodě o výkonu pěstounské péče (osobní péče v domácnosti osoby pečující či osoby v evidenci či umístění dítěte do ústavního zařízení s denním či nočním provozem a další). Poskytování této pomoci pro osobu pečující či pro osobu v evidenci je bezplatné, jelikož k úhradě této služby slouží státní příspěvek na výkon pěstounské péče. Z tohoto příspěvku lze hradit osobní náklady zajišťující péči o dítě, poměrnou část nákladů na prostory, kde péče probíhá, hodinovou či denní sazbu poskytovatele služby, v případě skupinové péče i náklady na materiál k aktivitám, které budou s dětmi provozovány.

Písmeno b)

Právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let, ustanovení upravuje právo osoby pečující či osoby v evidenci na oddech. Podmínkou pro vznik práva na zajištění celodenní péče o svěřené dítě či děti je to, že svěřené dítě dosáhlo věku alespoň dvou let. U takhle starých dětí se předpokládá, že změna pečující osoby či prostředí nebo pro dítě tolik traumatizující. Cíl tohoto ustanovení, který spočívá v odpočinku a relaxaci osoby pečující či osoby v evidenci není však podmínkou pro vznik práva na zajištění celodenní péče. Zákon tak stanovuje minimální dobu, po kterou lze ze strany pečující či osoby v evidenci nárokovat pomoc se zajištěním celodenní péče o svěřené

dítě, je proto možné a žádané ze strany osoby pečující či osoby v evidenci, smluvit v dohodě o výkonu pěstounské péče dobu delší. V dohodě o výkonu pěstounské péče lze také dohodnout, zda bude nárok čerpán najednou či v kratších časových intervalech, způsob čerpání musí být samozřejmě přizpůsoben věku dítěte. U starších dětí jde většinou o zajištění celodenní péče, tedy i v noci, pomocí pobytů na letním táboře či například na poznávacím zájezdu. Při výběru zajištění celodenní péče o dítě je primární vybrat to, co je v souladu se zájmem dítěte a je pro něho nejméně traumatizující. Poskytování této pomoci je pro osobu pečující či pro osobu v evidenci bezplatné, k úhradě této služby slouží státní příspěvek na výkon pěstounské péče. Je ovšem důležité uvést, že úhrada směřuje na zaplacení celodenní péče o svěřené dítě jiným subjektem, a to v rozsahu, který odpovídá celodenní péči, kterou by standardně poskytovala osoba pečující či osoba v evidenci. Pokud by v dohodě o výkonu pěstounské péče byla smluvna forma celodenní péče v podobě například studijního pobytu, je možné ze strany poskytovatele této pomoci, s kterým má osoba pečující či osoba v evidenci uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, požadovat po osobě pečující či osobě v evidenci spoluúčast na hrazení nákladů, které jsou spojeny se studijním pobytem. S poskytnutím pomoci se spoluúčastí osoby pečující či osoby v evidenci na úhradě nákladů musí osoba pečující či osoba v evidenci souhlasit, což musí být ošetřeno v dohodě o výkonu pěstounské péče.

Písmeno c)

Právo na zprostředkování psychologické, terapeutické či jiné odborné pomoci, a to alespoň jednou za šest měsíců, je nástrojem, který je zaměřen na rodinu osoby pečující či osoby v evidenci, nikoliv pouze na osobu pečující či osobu v evidenci. Děti, které jsou svěřeny do péče osoby pečující či osoby v evidenci jsou často traumatizovány odloučením od původní rodiny, pobytem v ústavním zařízení, dosavadní absencí rodinného prostředí nebo skutečností, že jde o dítě týrané či jinak zneužívané. Pomoc z tohoto důvodu směřuje nejen k osobě pečující či k osobě v evidenci, ale také v souladu se zásadou nejlepšího zájmu dítěte, vůči samotnému dítěti. V dohodě o výkonu pěstounské péče lze sjednat konkrétní podobu pomoci, jak často, jak dlouho, v jakých intervalech, a především jakou konkrétní formu bude pomoc mít. Osoba pečující či osoba v evidenci má nárok na jinou odbornou pomoc, než je pomoc psychologická či terapeutická, jde například o pomoc v podobě řešení vzdělávacích problémů dítěte či zdravotních problémů dítěte. Tato pomoc je zajišťována subjektem, se kterým má osoba pečující či osoba v evidenci uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, v níž je tato pomoc blíže specifikována a jsou dohodnuté podmínky poskytování této pomoci včetně rozsahu úhrady pomoci ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Lze ze státního příspěvku na

výkon pěstounské péče hradit náklady konzultace s odborným pracovníkem, účast na terapii, odborné poradenství jiného než doprovázejícího subjektu a jiné.

Písmeno d) a f)

K písmenu d) a f) je třeba zmínit, že právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si své znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců navazuje na povinnost zvyšovat si své znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců. Osoba pečující či osoba v evidenci se při péči o jí svěřené dítě musí vypořádat nejen s běžnými záležitostmi, které jsou v každé rodině, ale často musí řešit také určitá specifika, která se liší dle potřeb každého dítěte svěřeného do pěstounské péče. Nabídka získat informace a znalosti či dovednosti a naučit se tak řešit situace, které jsou běžné či nestandardní a atypické je pro osobu pečující či pro osobu v evidenci nenahraditelná. K jednomu z nástrojů k zajištění příznivého prostředí pro dítě, které dítěti poskytne dostatek porozumění a nejde adekvátní řešení jeho problémů, je doplnění vzdělání osoby pečující či osoby v evidenci, a to v oblastech, které jsou pro to či ono dítě charakteristické a vycházejí ze specifík dítěte jako jedinečného individua. Konkrétní podobu realizace tohoto práva či povinnosti je potřeba zakotvit v dohodě o výkonu pěstounské péče, jelikož jenom ta může reagovat na zvláštnosti, které doprovázejí péči o konkrétní dítě. Bližší vymezení konkrétního vzdělávacího programu či kurzu je na dohodě osoby pečující či osoby v evidenci se subjektem, s kterým bude uzavírat dohodu o výkonu pěstounské péče, pokud dojde k tomu, že se nedohodnou, tak je uložena povinnost absolvovat konkrétní vzdělávání zvyšující znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností ve svém správním rozhodnutí. Ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče lze hradit účastnický poplatek na vzdělávací akci, mzdové náklady lektorů (včetně času na přípravu a dopravu), pronájem technického vybavení a školících místností, materiální náklady, drobné občerstvení, ubytování, výdaje na nákup odborné literatury a další.

Písmeno e) a h)

K písmenu e) a h), právo na pomoc při plnění povinností uložené v zákoně v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami blízkými dítěti, zejména pak s rodiči a umožnit jim styk s dětmi, které jsou v pěstounské péči, pokud soud nestanoví jinak je velmi důležité. Pomoc spočívá zejména v přípravě dítěte, osoby pečující či osoby v evidenci na styk s blízkou osobou dítěti, v realizaci setkání dítěte s osobou blízkou dítěti, ať už za účasti osoby pečující či osoby v evidenci či za

účasti jiného prostředníka, v zajištění způsobu styku dítěte s osobou blízkou dítěti a zajištění setkání dítěte s osobou blízkou.

Písmeno g)

Další z povinností, kterou zákon ukládá osobě pečující či osobě v evidenci, je povinnost umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče a povinnost spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dětí. Sledování dohody o výkonu pěstounské péče je prováděno subjektem, s kterým osoba pečující nebo osoba v evidenci uzavřela dohodu o výkonu pěstounské péče nebo který vydal rozhodnutí o výkonu pěstounské péče, a to prostřednictvím svých zaměstnanců, kteří musejí být minimálně jednou za dva měsíce v osobním kontaktu s osobou pečující si s osobou v evidenci a s dětmi svěřenými jim do péče. Sledování plnění dohody o výkonu pěstounské péče nemá za cíl jen dozorovat, ale též revidovat, zda se zvolené nástroje nemíjejí účinkem či zda není možné řešit určitý problém jiným a efektivnějším způsobem.

1.5.1 Státní příspěvek na výkon pěstounské péče

Státní příspěvek na výkon pěstounské péče popisuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a to tak, jak je uvedeno v následujícím textu.

Nárok na státní příspěvek na výkon pěstounské péče má obecní úřad obce s rozšířenou působností, a to na základě vydání správního rozhodnutí nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností, obecní úřad, krajský úřad či pověřená osoba, je nutné, aby tyto subjekty uzavřely dohodu o výkonu pěstounské péče. Tento státní příspěvek je určen pro pokrytí nákladů vynakládaných na zajišťování pomoci osobám pečujícím, osobám v evidenci či svěřeným dětem a také na provádění dohledu nad pěstounskou péčí. Výše státního příspěvku na výkon pěstounské péče je 48 000 Kč za kalendářní rok, pokud pravomocné správní rozhodnutí či dohoda o výkonu pěstounské péče trvaly po celý kalendářní rok, dále tento příspěvek může činit částku, odpovídající jedné dvanáctině z částky 48 000 Kč, a to za jeden kalendářní měsíc nebo jeho část v rámci kalendářního roku, v kterém existovalo pravomocné správní rozhodnutí či trvala dohoda o výkonu pěstounské péče. Krajská pobočka Úřadu práce, v jejímž obvodu se nachází sídlo či místo trvalého pobytu žadatele rozhoduje o přiznání příspěvku. O přiznání příspěvku se rozhoduje na základě žádosti. Žadatel je povinen uvést v žádosti několik údajů, jako je seznam všech osob pečujících a osob v evidenci, se kterými uzavřel dohodu o výkonu pěstounské péče či jejichž práva a povinnosti upravil pravomocným správním rozhodnutím v kalendářním roce a dobu, na kterou byla práva a povinnosti upraveny. Dále je potřeba uvést

jméno či jména a příjmení osoby pečující nebo osoby v evidenci, pokud je to nezbytné, tak také datum narození a v neposlední řadě adresu místa pobytu na území České republiky či adresu bydliště v cizině.

Státní příspěvek na výkon pěstounské péče se přiznává za kalendářní rok a vyplácí se ve lhůtě do 60 dnů od právní moci rozhodnutí o jeho přiznání. Dojde-li k tomu, že po 31. prosinci kalendářního roku, za který byl státní příspěvek na výkon pěstounské péče vyplacen, dohoda o výkonu pěstounské péče či pravomocné rozhodnutí trvá nadále, tak se příspěvek vyplatí pro další kalendářní rok dopředu, a to ve výši, v níž tento příspěvek náležel k 1. lednu tohoto roku. V takovém případě se příspěvek vyplatí do 15. února tohoto roku. Nárok na státní příspěvek či nárok na jeho zvýšení lze přiznat i zpětně, nejdéle za dobu 3 kalendářních měsíců od právní moci správního rozhodnutí či od uzavření dohody o výkonu pěstounské péče.

Státní příspěvek lze využít z hlediska účelu využití, a to na poskytování poradenství pěstounům dle § 4 prováděcí vyhlášky, zajišťování a zprostředkování pomoci a služeb dle § 47a zákona o sociálně-právní ochraně dětí, sledování výkonu pěstounské péče dle § 47b zákona o sociálně-právní ochraně dětí či na uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče. Státní příspěvek lze také využít z hlediska charakteru nákladů doprovázející organizace, a to na osobní náklady zaměstnanců doprovázející organizace, kteří zajišťují činnosti spojené s jejich zaměstnáním (mzdy, platy, pojištění, cestovní výdaje), vzdělávání a supervize těchto zaměstnanců (je možno hradit vzdělávání v maximálním rozsahu 24 hodin během kalendářního roku), provozní výdaje (telekomunikace, poštovné, spotřeba energií, provoz automobilů, nájemné prostor), a to v poměru, ve kterém jsou využívány pro činnosti organizace v oblasti doprovázení, věcné výdaje (kancelářské potřeby, spotřební materiál, kancelářská a výpočetní technika, kancelářský nábytek, software, odborná literatura a další) v omezené míře také na hrazení dalších nákladů organizace, které nesouvisí přímo s doprovázením, jsou to tzv. nepřímé náklady, jako je administrativní zázemí, management organizace, nenárokové složky platu doprovázejících pracovníků a další.

Státní příspěvek nelze využít na výdaje, které nesouvisí s doprovázením pěstounské péče, na úhradu služeb, které jsou hrazeny z jiných veřejných zdrojů, na osobní náklady pracovníků a další výdaje, které jsou hrazeny z jiných zdrojů a na investice, jako je pořízení a technické zhodnocení dlouhodobého majetku v hodnotě nad 40 000 Kč a nehmotného majetku v hodnotě nad 60 000 Kč.

MPSV (2013) zmiňuje, že čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče není dotací, ale jiným neinvestičním transferem ze státního rozpočtu, z tohoto důvodu není příjemce povinen provádět vyúčtování použití a čerpání prostředků státního příspěvku, ale je povinen

zaúčtovat prostředky státního příspěvku tak, aby bylo možné sledovat čerpání prostředků státního příspěvku a zabezpečit dodržení jejich účelového charakteru, kvůli této povinnosti není třeba, aby si příjemce zřizoval samostatný účet. Dále je zmíněno, že částka 48 000 Kč nemusí být vyčerpána na naplnění každé jednotlivé dohody o výkonu pěstounské péče nebo rozhodnutí upravujícího práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče, příjemce příspěvku ze souhrnu všech částek státního příspěvku bude zajišťovat realizaci práv a povinností spojených s výkonem pěstounské péče podle potřeb konkrétní pěstounské rodiny a svěřených dětí.

2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bude zjistit názory pěstounů na jejich práva a povinnosti vymezené v § 47a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Díličními cíli je zjistit zkušenosti pěstounů s naplňováním povinností zvyšovat své znalosti a dovednosti a zmapovat zkušenosti pěstounů s využíváním pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě.

2.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

Které právo pěstouni nejčastěji využívají a proč a která povinnost je pro ně nejnáročnější na plnění a proč?

Díliční výzkumné otázky

Jak jsou pěstouni spokojeni s průběhem vzdělávání?

Jak pěstouni využívají možnost dlouhodobé respitní péče?

3 METODIKA

3.1 Metodický postup

Za účelem dosažení cíle bakalářské práce byla zvolena strategie kvalitativního výzkumu. Byl zvolen jeden hlavní cíl, dva dílčí cíle, jedna hlavní výzkumná otázka a dvě dílčí výzkumné otázky.

Hendl (2016) popisuje kvalitativní výzkum jako proces, ve kterém se hledá porozumění, které je postaveno na různých metodologických tradicích zkoumání jistého sociálního či lidského problému, výzkumník vytváří komplexní obraz, vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k vysvětlení výzkumných otázek, proto bývá práce výzkumníka často přirovnávána k činnosti detektiva. Dále autor uvádí, že práce výzkumníka je prováděna v přirozených podmínkách účastníka výzkumu, účastníci výzkumu vyjadřují své názory a pocity a výzkumník provádí deduktivní i induktivní závěry. Princip kvalitativního výzkumu se ukrývá ve zjištění pohledu jednotlivců či skupin na zkoumané procesy, události a také jevy, pro zkoumajícího je velmi přínosné mít možnost celostně porozumět souvislostem a návaznostem týkajícími se výzkumu (Ferjenčík, 2000).

Švaříček, Šedová et.al (2007) popisují kvalitativní přístup jako proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí, a to s cílem získat kompletní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi výzkumníkem a účastníkem výzkumu. Autoři dále zmiňují, že záměrem výzkumníka, který provádí kvalitativní výzkum je za pomoci široké řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí realit.

U zkoumaného souboru byla využita metoda dotazování, technika polostrukturovaného rozhovoru s pěstouny, kteří vykonávají pěstounskou péči či pěstounskou péči na přechodnou dobu v rámci Jihočeského kraje. Mezi komunikačními partnery, se kterými byly rozhovory uskutečňovány, nebyla žádná souvislost.

Surynek et al. (2001) zmiňuje, že u osobního dotazování jde o interakci mezi tazatelem a dotazovaným, v této interakci se tazatel snaží získat od dotazovaného informace, které pomohou odhalit to, co je v mysli dotazovaného, jako jeho vzpomínka, zkušenost, znalost, očekávání a hodnocení prožitků, které tyto skutečnosti doprovázejí. Autor uvádí, že základním pravidlem je dotazovat se jen na to, co nelze jiným způsobem změřit, zjistit či spočítat.

Wildemuth, Zang (2009) uvádějí, že polostrukturované rozhovory jsou flexibilnější a volnější než strukturované rozhovory, ale jsou organizovanější a systematictější než rozhovory nestrukturované, při tvorbě návodu je velmi důležité držení se cíle studie, jednotlivá

témata by měla být vhodně rozvedena. K hlavním výhodám osobního dotazování patří, že umožňuje získat informace, které jsou hlubšího a širšího zaměření o kvalitativních různorodých skutečnostech, které jsou pak porovnatelné (Surynek et al., 2001).

Seidman (2008) zdůrazňuje, že v polostrukturovaném rozhovoru by měly otázky otevřené převažovat, otázky uzavřené by měly sloužit spíše na ujasnění odpovědí.

3.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor této bakalářské byl tvořen jednou skupinou komunikačních partnerů. Tito komunikační partneři vykonávají pěstounskou péči či pěstounskou péči na přechodnou dobu. Výzkumný soubor byl vybrán na základě dobrovolnosti a také na základě kvótního výběru, v němž bylo požadováno, aby pěstounská péče či pěstounská péče na přechodnou dobu byla vykonávána alespoň jeden rok a také, aby pěstoun měl zkušenost během svého výkonu pěstounské péče či pěstounské péče na přechodnou alespoň se dvěma dětmi. Bylo vybráno 7 pěstounů, se kterými byl rozhovor uskutečněn. Těchto sedm pěstounů působí v rámci Jihočeského kraje.

3.3 Realizace výzkumu

Výzkum obsahoval jednu část. V této části byly provedeny rozhovory s pěstouny, kteří vykonávají pěstounskou péči či pěstounskou péči na přechodnou dobu. Kontakty na tyto komunikační partnery byly získány ve spolupráci s Městským úřadem, orgánem sociálně právní ochrany dětí v Trhových Svinech. Témata, kterým jsme se s komunikačními partnery věnovaly, se týkala práv a povinností, které mají. Hlavním tématem byla respitní péče, vzdělávání osob pečujících a kontakt biologické rodiny s dětmi, zejména zda kontakt probíhá a jestli spatřují osoby pečující v něčem problém. Rozhovory byly uskutečňovány v přirozeném prostředí komunikačních partnerů a účastnil se jich pouze výzkumník a komunikační partner. Rozhovory vždy byly předem sjednány. Rozhovory s komunikačními partnery trvaly většinou hodinu a půl, vzhledem k tomu, že komunikační partneři neudělili souhlas s nahráváním rozhovorů na diktafon, tak byly z rozhovorů prováděny zápisy. Z těchto zápisů bylo poté redukován počet informací týkajících se výzkumu. Počet otázek pro rozhovor byl deset. Sběr dat probíhal v průběhu března a dubna 2019. Během konání rozhovorů se občas potýkal tazatel s náročnými situacemi, jelikož někteří komunikační partneři nebyli moc sdílní a o určitých věcech se

odmítali bavit, jiní komunikační partneři byli naopak velmi ochotní odpovědět na všechny kladené dotazy.

3.4 Zhodnocení výsledků

Vyhodnocování probíhalo metodou otevřeného kódování. Zápisy z rozhovorů byly přepsány a redukovány o zbytečné slovní vsuvky.

Hendl (2016) uvádí, že kódování umožňuje rozkrývání dat směrem k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci, postup dále vede k doporučení, která data či případy je potřeba ještě zahrnout do analýzy a jakými metodami je nutné provést sběr dat. Dále autor uvádí, během otevřeného kódování výzkumníci lokalizují témata v textu a přiřazují jim označení, čtou poznámky a přepisy rozhovorů a také se soustředí na kritická místa. Hendl (2016) také poukazuje na to, že otevřené kódování ukazuje v datech určitá témata, která mají vztah k položeným výzkumným otázkám, k prostudované literatuře a k pojmům, které účastníci používají.

Miovský (2006) zmiňuje, že kód představuje základní významovou jednotku textu, jedná se o pojmenování určitého textového segmentu. Hendl (2016) popisuje, že je také časté, když výzkumníci přistoupí k textu se seznamem předběžných kódů a jejich definic, které poté doplní o nové části. Autor uvádí, že tato možnost vede k seznamu témat, který pomáhá výzkumníkům vidět témata v celku a stimuluje je při hledání témat dalších, výzkumníci seznam třídí, organizují a také kombinují.

3.5 Etika výzkumu

Při etice výzkumu je velmi důležité dbát na následující body, které uvádí Miovský (2006):

- respekt k soukromí účastníků,
- zachování anonymity,
- informovaný souhlas,
- zajistit emoční a psychické bezpečí,
- zpřístupnit výsledky výzkumu účastníkům výzkumu.

Hendl (2016) upozorňuje, že důležitým aspektem výzkumu je zachování anonymity; jedná se o ochranu osobních údajů v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů.

V bakalářské práci byli před uskutečněným výzkumem všichni komunikační partneři informováni o anonymitě s důrazem na soukromí ohledně citlivých údajů, jakou jsou jejich jména či bydliště. Z informací, které byly v rámci rozhovorů získány, byly odstraněny jakékoliv informace, které by mohly vést k identifikaci osob. Všichni komunikační partneři se zúčastnili rozhovorů zcela dobrovolně. Komunikační partneři jsou označováni v textu písmeny velké abecedy, jedná se o písmena KP (komunikační partner). K těmto písmenům byla ještě přidělena čísla jedna až sedm.

4 VÝSLEDKY

Získané informace od komunikačních partnerů jsou jejich vlastním subjektivním projevem a nedají se zobecnit pro všechny osoby pečující, které vykonávají pěstounskou péči či pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Tabulka č. 1 – Využívaná práva osob pečujících zakotvená v Dohodě o výkonu pěstounské péče

	Právo na zprostředkování možnosti zvyšovat si své znalosti a dovednosti	Právo na zprostředkování odborné pomoci	Právo na možnost využití respitní péče	Právo na poskytnutí dočasné či trvalé pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě (děti)	Právo na pomoc při zajištění styku s rodinou a zajištění asistence
KP1	X	X			X
KP2	X		X		
KP3	X		X		
KP4	X				
KP5	X				X
KP6	X	X		X	
KP7	X		X	X	

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky č. 1 je zřejmé, že všichni komunikační partneři využívají právo na zprostředkování či zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si své znalosti a dovednosti. Včetně jednoho komunikačního partnera všichni využívají či někdy využili i další z práv, která mají zakotvená v Dohodě o výkonu pěstounské péče. Tady je důležité zmínit, že KP2, který nedávno využil možnost respitní péče uvedl, že už by ji znovu nevyužil: „Jednou jsem ji využila, ale nyní ne, nevyhovovala mi a stýskalo se mi po vnukovi.“

Tabulka č. 2 – Nejčastěji využívaná práva osob pečujících zakotvená v Dohodě o výkonu pěstounské péče

	Právo na zprostředkování možnosti zvyšovat si své znalosti a dovednosti	Právo na zprostředkování terapeutické pomoci	Právo na možnost využití respitní péče	Právo na poskytnutí trvalé či dočasné pomoci	Právo na pomoc při zajištění styku s rodinou a zajištění asistence
KP1	X				X
KP2					
KP3			X		
KP4	X				
KP5					X
KP6		X			
KP7			X	X	

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 2 poukazuje na to, že nejčastěji využívaná práva jsou odlišná. Kromě jednoho komunikačního partnera každý uvedl pouze jedno právo, které nejčastěji využívá. KP7 uvedl, že obě dva zmíněná práva využívá velmi často: *„Jsem s možností využívání těchto práv velmi spokojen, vždy mi využití těchto práv ulehčí práci a mám možnost si splnit vše, co potřebuji a také si odpočinout.“* KP4 uvádí: *„Nabídka práv, která mohu využívat je podle mě dostačující, ale zatím jsem využil pouze jedno zmiňované právo, časem třeba využiji i nějaké jiné.“* KP6, které využívá nejčastěji právo na zprostředkování terapeutické pomoci uvedl: *„Právo na zařízení terapeutické pomoci využívám velmi ráda a pravidelně, vidím, že to dětem pomáhá.“*

Shrnutí tabulky č. 1 a tabulky č. 2

Komunikační partneři se shodli na tom, že využívají právo na zprostředkování či zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si své znalosti a dovednosti. Poté už se odpovědi komunikačních partnerů lišily, a to z důvodu, že každý využívá pro výkon pěstounské péče právo jiné. Komunikační partneři využívají práva, která zrovna potřebují a ulehčí jim výkon pěstounské péče.

Každý z komunikačních partnerů nejčastěji využívá právo jiné, což ukazuje tabulka č. 2. Nelze tedy určit, jaké právo je využíváno nejčastěji. Lze zmínit, že pouze KP6 využívá právo na zprostředkování terapeutické pomoci, a to každých 6 měsíců.

Tabulka č. 3 - Nejčastější důvody pro využívání zmiňovaných práv

	Řešení výchovných problémů či jiných problémů týkajících se dětí	Potřeby dětí (osoba pečující lépe děti pochopí, lepší vztahy v rodině)	Vyřizování osobních záležitostí (např. úřad, lékař)	Odpočinek + nabrání energie pro další péči o děti	Kontakt s biologickou rodinou
KP1					X
KP2	X				
KP3			X	X	
KP4	X				
KP5					X
KP6		X			
KP7			X	X	

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 3 poukazuje na důvody, které komunikační partneři zmínili jako nejdůležitější pro využívání jimi zmiňovaných práv. KP2 a KP4 využívají právo na zprostředkování či zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si své znalosti a dovednosti především z důvodu, že pak vědí, jak řešit například výchovné problémy dětí či různé nepříznivé situace které nastanou. KP2 uvedl: „*Vzdělávání využívám pro potřeby při řešení výchovných problémů mého vnuka.*“ KP2 dále uvedl, že starší vnuk, kterého má v péči má problémy s chováním, a proto je vděčný za tuto možnost, dále uvádí: „*Několikrát jsem při řešení výchovných problémů využila věci, které jsem se dozvěděla při vzdělávání.*“ KP4 uvedl velmi podobné odpovědi jako KP2. KP6, který nejčastěji využívá právo na zprostředkování terapeutické pomoci uvádí: „*Holky jsou vždy po návštěvě psychologa lépe naladěné a dá se s nimi ovšem mluvit.*“ KP1 a KP5 využívají jimi zmiňované právo z důvodu, že chtějí, aby děti měly kontakt s biologickou rodinou. KP5 uvádí: „*Aby nedošlo k přerušení vazby s rodiči, udělala bych cokoli, protože vím, jak je kontakt s matkou důležitý.*“ KP3 a KP7 využívají jimi zmiňovaná práva z důvodů, že si chtějí odpočinout či vyřídit osobní záležitosti. KP7 uvádí: „*Někdy si musím vyřídit osobní záležitosti a potřebuju také odpočinek od dětí.*“ KP3 uvedl: „*Pěstounství mě velmi baví, ale někdy potřebuju vypnout a vyčistit si hlavu od dětí a všeho, co je s nimi spojeno.*“

Tabulka č. 4 - Kontakt dětí s biologickou rodinnou

	Kontakt s biologickou rodinou probíhá	Kontakt s biologickou rodinnou neprobíhá
KP1	X	
KP2		X
KP3		X
KP4	X	
KP5	X	
KP6		X
KP7		X

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 4 popisuje, zda je uskutečňován kontakt mezi biologickou rodinou a dítětem či není, dále je v textu popsáno také to, jak to vnímají komunikační partneři. KP3 uvádí: „*Nespatřuji problém, rodiče se o děti nezajímají, tak nemohu posoudit.*“ Dále komunikační partner uvedl, že by neměl problém umožňovat kontakt dětí s biologickou rodinou, kdyby o to rodiče stáli. KP6 uvedl velmi podobnou odpověď jako KP3, kdyby rodina žádala styk s dětmi, tak by s tím neměl problém. KP2 uvádí: „*Problém s kontaktem matky se syny bych neměla, ale matka nemá zájem o kontakt, mrzí mě to.*“ KP7 uvedl: „*Ne, ale kdyby měl probíhat kontakt s biologickou rodinou, problém by to byl, rodina naštěstí nechce.*“ Jako důvod, proč by měl komunikační partner velký problém s tím kontakt umožnit uvedl, že rodiče děti velmi týrali a děti na tom nejsou stále psychicky dobře. Tři komunikační partneři uvedli, že biologická rodina se s dětmi stýká a oni v tom neshledávají žádný problém. KP4 uvedl: „*Nevidím žádný problém v kontaktu dítěte s matkou. Otec není zapsán v rodném listě.*“ KP4 se s matkou dětí domlouvá na styku sám, nemá s tím žádný problém. Kontakt probíhá, jak uvedl KP4: „*Několikrát do roka.*“ KP1 a KP5 využívají pro styk dítěte s biologickou rodinou právo na pomoc při zajištění místa pro uskutečňování styku a zajištění asistence při tomto styku. Kontakty rodičů s dětmi probíhají za pomoci doprovázející organizace. KP1 a KP5 uvedli, že vždy mimo domov. KP5 dále uvedl, že je velmi rád, když je styk pravidelný a častý. Ani jeden z těchto komunikačních partnerů nevedl, jak často kontakt probíhá. S doprovázejícími organizacemi, které jim pomáhají v uskutečňování kontaktu mezi rodiči a dětmi jsou spokojeni. Neshledávají v plnění této povinnosti žádný problém.

Tabulka č. 5 - Povinnosti nejnáročnější na plnění

	Žádná povinnost	Kontakt s biologickou rodinnou
KP1	X	
KP2		X
KP3		X
KP4	X	
KP5	X	
KP6	X	
KP7		X

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 5 ukazuje, zda je pro osoby pečující nějaká z povinností náročná na plnění, a následující text také vysvětluje, proč tomu tak je. Pro čtyři ze sedmi komunikačních partnerů není žádná z povinností náročná na plnění. KP6 uvedl: *„Předem jsem věděla, jaké povinnosti budu muset plnit, proto mi teď nedělá problém plnit ani jednu z nich.“* KP5 zmínil: *„Doufám, že nikdy nepřijde situace, kdy pro mě bude nějaká situace náročná na plnění.“* Komunikační partneři, kteří zmínili jako nejnáročnější povinnost na plnění kontakt dítěte s biologickou rodinou sice odpověděli, že biologická rodina kontakt s dítětem nežádá viz. Tabulka č. 4, ale kdyby nastala situace, že rodina by styk žádala, byl by to pro ně problém. KP2 odpověděl: *„Nejnáročnější na plnění by pro mě bylo udržování styku matky se syny, nejsou vytvořeny žádné vztahové a citové vazby.“* KP7 uvedl: *„Problém by byl v případě, kdyby rodiče žádali o styk s dětmi, byla by to pro mě velmi náročná povinnost na plnění.“* KP3 uvedl, že je tato povinnost pro něho náročná z důvodu, že biologická rodina nežádá styk s dětmi a pro něho je tedy náročné, jak uvádí: *„Prohlubovat sounáležitosti dítěte s osobami blízkými.“*

Spokojenost osob pečujících se systémem vzdělávání

Osoby pečující, které se každoročně zúčastňují vzdělávání uvedli, že jim systém vzdělávání vyhovuje a jsou s ním spokojeni. KP2 uvedl: *„Nejvíce mi vyhovují filmy, protože lépe pochopím, o co se jedná.“*

Tabulka č. 6 – Přínos vzdělávání pro osoby pečující

	Žádný	Filmy	Setkávání s ostatními pěstouny a vyměňování si názorů	Získávání nových informací zkušeností od ostatních pěstounů
KP1	X			
KP2		X		
KP3	X			
KP4			X	X
KP5			X	X
KP6			X	X
KP7			X	X

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 6 ukazuje, že pro dva ze sedmi komunikačních partnerů nemá vzdělávání žádný konkrétní přínos. Pro KP2 mají největší přínos filmy, které se promítají v rámci vzdělávání. KP4, KP5, KP6 a KP7 se shodují na tom, že největším přínosem, které pro ně vzdělávání má, je to, že se mohou setkávat s ostatními pěstouny a vyměňovat si názory a zkušenosti. KP4 uvedl: „*Vzdělávání má pro mě význam a přínos – setkávání s jinými pěstouny, vyměňování názorů na výchovné postupy a získávání jiných informací.*“ KP5, KP6 a KP7 mají identický názor jako KP4, nejvíce jim vyhovuje kontakt s ostatními pěstouny a předávání si zkušeností mezi sebou. Jsou také rádi za možnost získávání nových informací.

Otázka spokojenosti s rozsahem hodin v rámci vzdělávání

Všichni komunikační partneři uvedli, že jsou spokojeni s rozsahem hodin v rámci vzdělávání. Rozsah hodin je pro ně dostačující.

Tabulka č. 7 – Změny týkající se vzdělávání

	Žádné	Větší nabídka témat	Více filmů
KP1	X		
KP2			X
KP3	X		
KP4	X		
KP5	X		
KP6		X	
KP7	X		

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 7 popisuje, zda by někdo z komunikačních partnerů ocenil změny v rámci vzdělávání. Pět ze sedmi komunikačních partnerů uvedlo, že by na systému vzdělávání nic neměnilo. KP2 by ocenil častější sledování filmů, a to z důvodu, že mu to velmi vyhovuje. KP6 uvádí, že je spokojený se vším, pouze by ocenil větší nabídku témat, ale nenapadá ho, která nové téma by v rámci vzdělávání uvítal.

Tabulka č. 8 – Využívání respitní péče

	Využívám	Využila jsem, již nevyužiji	Nevyužila jsem, ale určitě využiji
KP1			X
KP2		X	
KP3	X		
KP4			X
KP5			X
KP6			X
KP7	X		

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 8 ukazuje četnost využívání respitní péče a následující text také popisuje spokojenost s využíváním respitní péče. Dva komunikační partneři uvedli, že dlouhodobou respitní péči využívají, její délka a průběh jim vyhovuje a nic by neměnili. KP3 uvedl: „Délka je dostačující využíváme zatím u jednoho dítěte, u druhého s ohledem na věk zatím ne.“ KP7 uvedl: „Délka je dostačující a velmi tuto možnost oceňuji.“ Jeden z komunikačních partnerů uvedl, že již využil možnost využití respitní péče, ale vůbec mu to nevyhovovalo, okomentoval

to takto: „*Respitní péči jsem využívala, nevyhovovala mi, proto ji už nevyužívám.*“ Na otázku, proč komunikačnímu partnerovi nevyhovovala dlouhodobá respitní péče, odpověděl: „*Přišlo mi, jako bych dítě odstrčila a bylo mi ho líto.*“ Jeden z komunikačních partnerů uvedl: „*Za tuto možnost jsme rádi, zatím jsme ji ale nevyužili, myslím si, že časem ji využijeme.*“ Dále tento komunikační partner uvedl, že měl možnost získat informace o možnosti využívání respitní péče a nenapadá ho nic, co by chtěl změnit, ale dodal, že až ji využijí, třeba názor změni. KP5 uvedl: „*Vzhledem k tomu, že pečuji o batole a tříleté dítě, tak respitní péči nevyužívám.*“ Komunikační partner ví o tom, že respitní péči lze využít od dvou let věku dítěte, ale domnívá se, že i tříleté dítě je pro tuto možnost velmi malé. Také uvedl, že určitě možnost využije, až budou děti větší. KP4 a KP6 zatím nevyužili možnost využití respitní péče, a to z důvodu, že se domnívají, že děti jsou na to ještě malé a stýskalo by se jim, ale až děti povyrostou, tak určitě této možnosti využijí. Oba dva komunikační partneři vědí, v čem respitní péče spočívá a myslí si, že je to velmi dobré právo, které časem využijí.

Tabulka č. 9 – Využívání respitní péče najednou či v kratších časových intervalech

	Najednou	Kratší časový interval
KP1	X	
KP2	X	
KP3	X	
KP4	X	
KP5		X
KP6		X
KP7	X	

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 9 zaznamenává možnost využívání respitní péče najednou či v kratších časových intervalech. KP3 a KP7 využívají respitní péči najednou, a to formou dětského tábora. Oba dva uvádějí, že z jejich pohledu je lepší pro děti, když je pošlou na tábor a respitní péče je využita najednou, než když by využívali respitní péči v kratších časových intervalech. KP2 uvedl: „*Respitní péči jsem využil pouze jednou, a využil ji najednou.*“ KP5 a KP6 zmínili, že až začnou respitní péči využívat, tak to bude určitě v kratších časových intervalech. KP1 a KP4 určitě časem využijí respitní péči najednou.

Otázka využívání celodenní respitní péče (i přes noc)

KP3 a KP7 uvedli, že mimo tábora tuto možnost nevyužívají, protože ji zatím nikdy nepotřebovali. Také se shodli na tom, že kdyby ji výjimečně potřebovali využít mimo tábor, určitě by to jim ani dětem nedělalo problém. Možnost celodenní péče formou tábora využívají oba dva komunikační partneři proto, že si chtějí odpočinout od dětí a také chtějí, aby měly děti nějaké pěkné zážitky. KP3 uvádí: „*Trávím s dětmi ráda společné chvíle, ale někdy si s manželem potřebujeme odpočinout na delší čas a užít si dovolenou pouze ve dvou.*“ KP7 uvádí: „*Já i děti si občas potřebujeme odpočinout, proto nám tábory velmi vyhovují.*“ KP2 využil tuto možnost pouze jednou a už ji nevyužije, uvádí: „*Jednou jsem tuto možnost využila, a to formou tábora, ale nevyhovovala mi, stýskalo se mi po vnukovi.*“ Tuto možnost využil komunikační partner z důvodu, že slyšel od ostatních pěstounů názory, jak je to skvělé a vyhovující. KP5 a KP6, že tuto možnost určitě využijí. KP6 uvedl: „*Určitě tuto možnost začnu využívat, myslím si, že já si odpočinu a děti budou rády, že mají nové zážitky.*“ S tímto názorem se shoduje také KP5. KP1 a KP4 tuto možnost ještě také nikdy nevyužili, protože nebylo potřeba. KP4 zmínil: „*Zatím nevyužívám, ale myslím si, že tuto možnost časem využiju a přijde mi to velmi dobře vymyšlené.*“ KP1 uvedl: „*Tuto možnost určitě využiju, a to proto, že si chci užít dovolenou bez dětí a dětem chci dopřát nové zkušenosti.*“

5 DISKUZE

V teoretické části je práce zaměřena okrajově na definici toho, co se považuje za v dnešní době za rodinu, také se okrajově dotýká tématu náhradní rodinné péče, forem náhradní rodinné péče a předpěstounské péče. Konkrétněji a podrobněji se teoretická část zabývá pěstounskou péčí a pěstounskou péčí na přechodnou dobu a také státním příspěvkem na výkon pěstounské péče. V teoretické části jsou podrobně rozebrány práva a povinnosti pěstounů, které mají při výkonu pěstounské péče, a to proto, že cílem mé bakalářské práce bylo zjistit názorů pěstounů na jejich práva a povinnosti, vymezené v § 47a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Dílními cíli bylo zjistit zkušenosti pěstounů s naplňováním povinnosti zvyšovat si své znalosti a dovednosti a také zmapovat zkušenost pěstounů s využíváním pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřením dítěte.

Pro bakalářskou práci byl zvolen kvalitativní výzkum, který probíhal formou polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovory byly provedeny s osobami pečujícími.

Vzhledem k tomu, že hlavní výzkumná otázka byla „Které právo pěstouni nejčastěji využívají a proč, a která povinnost je pro ně nejnáročnější na plnění a proč“, tak jedna část otázek se věnovala právě tomuto tématu, kdy byly rozebírány jednotlivá práva a povinnosti, které jsou zakotveny v Dohodě o výkonu pěstounské péče. S komunikačními partnery jsme rozebírali, které právo oni nejvíce využívají a z jakého důvodu a také to, zda některá z povinností je pro ně náročná na plnění.

Na základě zjištěných informací vyplynula odpověď na hlavní cíl práce a na dílní cíle. Výsledky jsou vyhodnoceny metodou otevřeného kódování.

Kolektiv autorů (2018) zmiňuje, že pěstounská péče je státem finančně podporovaná, a také kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která má ze zákona přednost před výchovou ústavní. Během mé praxe v jednom z dětských domovů jsem se dozvěděla od sociální pracovníce několik zajímavých příběhů o tom, že děti byly umístěny do pěstounské péče, ale poměrně rychle se vrátily zase zpět do ústavní výchovy. Většina z nich si nerozuměla s pěstouny, je také možné, že spíše si s nimi ani rozumět nechtěla, aby mohla zpět do DD. Osoby pečující obvykle uvedli, že si neví s dítětem, které jim bylo svěřeno do pěstounské péče rady, a i přes veškerou snahu z jejich strany musí bohužel vzdát pěstounskou péči o tyto děti. Za poslední léta se všude poukazuje na to, že pěstounská péče má přednost před ústavní výchovou, ale domnívám se, že vždy tomuto nejde vyhovět. Sociální pracovníce mi také sdělila, že nejmenovaná slečna z DD prošla dokonce třemi pěstounskými rodinami a bohužel ani

v jedné nevydržela déle jak měsíc. I přesto, že osoby pečující mají povinnost se pravidelně vzdělávat, tak určitě nejsou připraveni na to, aby zvládli všechny situace, které jim děti připraví. Určitě může nastat situace, že výchovné potíže jsou nad schopnosti a trpělivost pěstouna, nebo že dítě má závažnou psychiatrickou diagnózu, která rodinu natolik vyčerpává, že je potřeba pěstounskou péči ukončit.

Buriánová (2018) poukazuje na to, že stát pečlivě vybírá děti, které budou do pěstounské péče umístěny, samozřejmě velmi pečlivě vybírá i osoby pěstounů, které stejně tak, jako osoby blízké, musí splňovat předpoklady záruky řádné péče o dítě, mít bydliště na území České republiky a souhlasit se svěřením do osobní péče. Já mám s pěstounskou péčí zkušenost v rámci praxe na OSPOD, sociální pracovníci mě informovali o tom, že někdy není lehké najít pro dítě vhodnou pěstounskou rodinu, například z důvodu, že nejsou volní žádní pěstouni, kteří chtějí pečovat o malé miminko či naopak o větší dítě. Na základě zkušeností sociálních pracovníků je většinou jednodušší, když je možná příbuzenská pěstounská péče, kdy o dítě projeví zájem někdo z rodiny a je schopný se o dítě starat a řádně ho vychovávat. Já osobně souhlasím s tím, že pro dítě je určitě lepší příbuzenská pěstounská péče, pokud je to možné, jelikož dítě osobu pečující zná a lépe si k ní najde cestu, ale nemusí tomu tak být vždy.

Z výzkumu vyplývá, že všichni komunikační partneři využívají právo na zprostředkování či zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si své znalosti a dovednosti. Jak uvádí nadace J&T (2019), vzdělávání pěstounů zajišťuje, zprostředkovává či po dohodě hradí jinému subjektu příslušná doprovázející organizace, ta je také zodpovědná za to, aby bylo vzdělávání realizováno u odborně způsobilých osob, případně u subjektů, které poskytují akreditované kurzy v souvisejících oblastech. Všichni komunikační partneři jsou se systémem vzdělávání spokojeni, vyhovuje jim rozsah hodin a i způsob, kterým vzdělávání probíhá, pouze by někteří uvítali, kdyby se sledovali více filmy či se zvýšila nabídka témat. Z rozhovorů bylo patrné, že největší přínos pro komunikační partnery je ten, že si mohou vyměňovat názory a zkušenosti s ostatními pěstouny. Objevili se také názory, že vzdělávání nemá žádný konkrétní přínos. Velký vůz Sever (2018) uvádí na svých internetových stránkách, že je možné témata připravit dle požadavků osob pečujících, což by bylo určité vhodné komunikačního partnera, který uvedl, že by uvítal ještě nějaké téma. Nadace J&T (2019) zmiňuje, že forma a témata průběžného vzdělávání by měly vycházet z potřeb svěřeného dítěte, také se zaměřovat na rozvoj kompetencí pěstouna a v neposlední řadě na zvyšování kvality výkonu pěstounské péče. S tímto tvrzením souhlasím, protože jak jsem zažila na praxích, každé dítě je jedinečné a má jiné potřeby, které se mu musí plnit, proto je určitě důležité, aby vzdělávání vycházelo z potřeb svěřených dětí.

Pazlarová (2016) popisuje dokument, kterému se říká vzdělávací plán, ten s pěstouny

sestavuje klíčový pracovník doprovázející organizace. Autorka uvádí, že obsahuje okruhy, které klíčový pracovník společně s pěstouny identifikují jako nezbytný pro rozvoj profesionálních kompetencí pěstouna. Autorka také zmiňuje, že při tvorbě vzdělávacích plánů je vhodné nastavovat nejen vhodná témata, ale také zohlednit formu vzdělávání, která rodině nejvíce vyhovuje. Domnívám se, že z toho důvodu jsou osoby pečující spokojeni se systémem vzdělávání, protože mají možnost se individuálně domluvit na podmínkách, které se týkají vzdělávání.

Kolektiv autorů (2018) zmiňuje, že za zcela stěžejní považují prezenční formu výuky, a to formou 6 - 8hodinových seminářů ve všední den, v sobotu či prodlouženou víkendovou formou. Autoři uvádějí, že kratší semináře jsou také dostupné, ale nejsou tolik efektivní, naopak významnější oblibu získávají víkendové pobyty s doprovodnými aktivitami pro děti. Ani jeden z komunikačních partnerů nevedl, že by využíval tuto formu vzdělávání. Domnívám se, že komunikační partneři nemají o této formě vzdělávání zjištěné veškeré informace, a proto je nenapadlo zatím tuto formu využít. Ovšem je možné i to, že nechtějí jezdit na víkendové pobyty s dětmi, když to není povinné.

Bell (2011) píše o tom, že je nezbytně nutné, aby při řešení situace ohrožených dětí, včetně jejich umístování do náhradního rodinného prostředí, bylo za každých okolností postupováno v souladu s názory a potřebami dítěte, byla respektována jeho individualita a v neposlední řadě byl zachován jeho kontakt s blízkými. Z rozhovorů, které byly provedeny se sedmi komunikačními partnery vyplývá, že několik rodičů nemá o styk se svými dětmi zájem, nestojí o ně, nezajímají se o ně a jsou jim lhostejné jejich životy. Osoby pečující mají povinnost kontakt dítěte s biologickou rodinou umožnit a musí tento fakt respektovat, ale i přesto někteří z nich uvedli, že kdyby biologická rodina žádala kontakt s dětmi, tak by to pro ně představovalo velký problém. Jeden z komunikačních partnerů uvedl, že ho velmi mrzí, že matka nestojí o styk s dětmi, ale zároveň zdůraznil, že kdyby o styk zažádala, tak by to bylo velmi náročné na plnění, protože nejsou mezi matkou a dětmi žádné citové vazby. Kolektiv autorů (2018) klade důraz na to, že dítě svěřené do pěstounské péče většinou zná své rodiče a předpokládá se tedy i kontakt rodiče či jiného člena širší biologické rodiny. Pro přijaté děti je velmi důležité, aby dokázaly zpracovat okolnosti svého narození a raného dětství, a také to, aby uměly přijmout kořeny, ze kterých vyrůstají (Zezulová, 2012). Určitě s tímto názorem souhlasím a domnívám se, že pokud styk nežadají biologičtí rodiče, tak dětem prospěje návštěva i jiného příbuzného, právě z důvodu, že s ním mohou komunikovat o své biologické rodině, a díky tomu lépe pochopit situaci, které nastala.

Zezulová (2012) zdůrazňuje, že co se týká informací o biologických rodičích, je důležité nedopustit, aby hledalo dítě vinu v sobě. S komunikačními partnery jsme se nedostali na otázku, co říkají dětem, když biologická rodina nestojí o kontakt s nimi. Myslím, že na komunikaci o biologických rodičích by bylo vhodné se do budoucna zaměřit, a to například v mé diplomové práci.

Zezulová (2012) zmiňuje, že výchova přijatého dítěte, zejména pokud se jedná o dítě s traumatickou minulostí či nežádoucím chováním je velmi náročná, složitá a časem se dostává únava. Autorka dále uvádí, že být pěstounem znamená pracovat několik let čtyřicet hodin denně, bez nároku na odpočinek a každý pěstoun má mít možnost si odpočinout. Z tohoto důvodu existují dvě práva, která mohou osoby pečující využít pro tyto případy. Jak uvádí zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, tak osoby pečující mají právo na poskytnutí trvalé či dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě a právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě či děti. Tuto možnost využívá jen pár komunikačních partnerů, ať už z důvodu, že si potřebují vyřídit své osobní záležitosti nebo si odpočinout od dětí a načerpat energii pro další péči o svěřené děti, jelikož péče je opravdu někdy velmi náročná a vyčerpávající, jak vypovídají osoby pečující sami.

Děti patří domů, z.s. (2019) popisují na svých internetových stránkách možnosti využívání respitní péče, které jsou: víkendové respitní pobyty, vícedenní integrované letní respitní tábory, zajištění respitního asistenta v rodině a také individualizované čerpání financí na respitní péči. Pouze dva komunikační partneři uvedli, že využívají pomoc se zajištěním celodenní péče o svěřené děti, a to formou dětských táborů.

Vágnerová (2004) ve své knize uvádí, že jedna z velmi důležitých potřeb pro člověka, je potřeba poznání světa, jeho materiální i sociální složky (lidské společnosti) a také potřeba sociálních kontaktů, jelikož kontakty s lidmi slouží nejenom jako zdroj jistoty a bezpečí, ale jsou také zdrojem specifické zkušenosti. Zmiňovaní komunikační partneři uvedli, že využívají respitní péči také z důvodu, aby děti navazovaly nové kontakty a měly nové zážitky. Jeden z komunikačních partnerů uvedl, že respitní péči využil, a to formou dětského tábora. Dítěti v té době bylo 10 let a na táboře se mu líbilo. Komunikačnímu partnerovi se ovšem po dítěti stýskalo a domníval se, že dítě odstrčil, zejména proto, že dítě mladší z důvodu nízkého věku zůstalo doma s komunikačním partnerem. Ovšem jak uvádí Vágnerová (2004) potřeba sociálních kontaktů je velmi důležitá, a proto se domnívám, že je nevhodné, aby komunikační partner vnímal možnost celodenní respitní péče takto, jelikož dítě potřebuje navazovat nové sociální vztahy a prožívat nové zkušenosti.

Ostatní komunikační partneři ještě nevyužili možnost celodenní respitní péče, ale určitě časem využijí, zejména poté, co děti budou starší a také, až si budou chtít odpočinout a načerpat energii.

Zezulová (2012) upozorňuje osoby pečující na to, aby byli trpěliví, protože napravování všeho zlého, čím si dítě prošlo, vyžaduje spoustu času a energie, a v mnohých případech se ani nepodaří dosáhnout takového cíle, který si osoba pečující představovala. Existuje právo na zprostředkování terapeutické či jiné odborné pomoci jednou za 6 měsíců, které mohou osoby pečující využít v případě, že je to potřeba či jim to přijde vhodné. Z výzkumu vyplývá, že pouze dva komunikační partneři tuto možnost využívají či někdy využili. Velmi mě překvapilo, že tuto možnost nevyužívá více osob pečujících, protože i já se domnívám a vím, že nějaké děti si prošly velmi špatnými okamžiky, které negativně poznamenaly jejich psychiku a může to negativně působit i na osoby pečující.

Vzhledem k tomu, že dle literatury a mých zkušeností jsem se domnívala, že výkon pěstounské péče je poměrně náročný a nelehký, tak mě velmi překvapil fakt, že komunikační partneři nemají nějaké viditelné problémy s plněním povinností, které mají uvedeny v Dohodě o výkonu pěstounské péče. Pazlarová et al. (2016) popisuje dohodu o výkonu pěstounské péče jako nový institut, který vymezuje postavení osob pečujících a dětí v pěstounské péči. Je v nich zakotven na smluvní úroveň závazek výkonu pěstounské péče pro osoby pečující a jejich doprovázející organizace. Dále autorka uvádí, že obecně se dá říci, že účelem dohod o výkonu pěstounské péče je vymezení rozsahu podpory rodinám a zvýšení kvality výkonu pěstounské péče s cílem profesionalizace úrovně osob pečujících a zlepšení péče o ohrožené děti. Komunikační partneři zmínili, že jsou s dohodami o výkonu pěstounské péče spokojeni a nic by na nich neměnili.

Z výzkumu bylo zjištěno mnoho užitečných věcí, nad kterými jsem se i já velmi zamyslela. Překvapilo mě, jak různé je využívání práv pěstounů.

6 ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké názory mají osoby pečující na jejich práva a povinnosti vymezené v § 47a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Z výzkumu, který byl dělán se sedmi pěstouny, kteří působí v rámci Jihočeského kraje plyne, že každý z pěstounů využívá práva jiná a ve většině případů nemá žádný z nich problém s plněním svých povinností, které jsou zakotveny v Dohodě o výkonu pěstounské péče.

Na hlavní výzkumnou otázku: „Které právo pěstouni nejčastěji využívají a proč, která povinnost je pro pěstouny nejnáročnější na plnění a proč?“ bylo z polostrukturovaných rozhovorů zjištěno, že se nejčastěji využívaná práva pěstounů velmi liší. Všechny 7 komunikačních partnerů uvedlo, že využívá právo na zprostředkování či zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti, ale pouze dva z nich využívají toto právo nejčastěji. Poté dva komunikační partneři využívají nejčastěji právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě, a to především z důvodu, že si chtějí odpočinout od dětí a pročistit si hlavu a chtějí dětem dopřát změnu a nové zážitky. Jeden z těchto komunikačních partnerů stejně často využívá i právo na poskytnutí trvalé či dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě, a to z důvodu návštěvy lékaře či vyřizování si osobních záležitostí. Dva komunikační partneři využívají nejčastěji právo na zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a asistenci při tomto styku, a to z důvodu, že se domnívají, že je kontakt s biologickou rodinou pro dítě velmi důležitý, ale občas je těžké se s biologickými rodiči domluvit na schůzce. Pouze jeden komunikační partner nejčastěji využívá právo na poskytnutí terapeutické pomoci jednou za 6 měsíců a to proto, že si to žádá situace. Z rozhovorů bylo dále zjištěno, že žádná povinnost není momentálně pro pěstouny náročná na plnění. Pouze kdyby nastala situace, která by vyžadovala splnit povinnost styku biologické rodiny s dítětem, tak by to byl problém pro dva komunikační partnery. Povinnost by pro ně byla náročná na plnění proto, že je záporný vztah mezi biologickou rodinou a dětmi.

Na dílčí výzkumnou otázku: „Jak jsou pěstouni spokojeni s průběhem vzdělávání?“ bylo z polostrukturovaných rozhovorů zjištěno, že jsou všichni pěstouni se systémem vzdělávání spokojeni, největší přínos vidí v tom, že se setkávají s ostatními pěstouny a vyměňují si názory a zkušenosti. Jeden z komunikačních partnerů uvedl, že mu nejvíce vyhovují filmy a uvítal by, kdyby se sledovalo filmů více. Jeden komunikační partner by ocenil, kdyby byla větší nabídka témat. Rozsah hodin je pro všechny pěstouny dostačující.

Na dílčí výzkumnou otázku: „Jak pěstouni využívají možnost dlouhodobé respitní péče?“ bylo z polostrukturovaných rozhovorů zjištěno, že větší část pěstounů tuto možnost

nikdy nevyužila a doposud nevyužívá, ale nebrání se tomu ji časem využít. Jeden z komunikačních partnerů ji v minulosti využil, ale nevyhovovala mu. Pouze dva komunikační partneři tuto možnost využívají pravidelně, a to formou dětských táborů.

Z výzkumu vyplývá, že názory pěstounů na jejich práva jsou odlišné, ale v názorech na povinnosti se shodují, protože pro většinu z nich není žádná povinnost náročná na plnění. Naprostá většina je spokojena se systémem vzdělávání, ale na možnost využívání dlouhodobé respitní péče se názory pěstounů liší. Z výzkumu vychází, že práva a povinnosti pěstounů jsou v České republice celkem dobře ošetřeny a nebyl v ničem spatřen závažný problém.

Bakalářská práce by mohla sloužit jako zdroj informací pro odbornou veřejnost, která se zabývá problematikou pěstounské péče. Práce by též mohla sloužit jako studijní materiál pro studenty oborů sociální práce.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- ARCHEROVÁ, C., 2001. *Dítě v náhradní rodině*. Praha: Portál. 120 s. ISBN 80-7178-578-4.
- BELL, M., 2011. *Promoting Childrens' Rights in Social Work and Social Care. A Guide to Participatory Practice*. Jessica Kingsley Publishers. 224 s. ISBN 9781843106074.
- BUBLEOVÁ, V., KOVAŘÍK J., 1999. Organizace náhradní rodinné péče. In: MATEJČEK, Z. et al., *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál. s. 31-42. ISBN 80-7178-304-8.
- BUBLEOVÁ, V., BENEŠOVÁ, L., 2001. *Hledáme nové rodiče*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. 24 s. ISBN 80-239-1355-7.
- BUBLEOVÁ, V., et al., 2014a. *Základní informace o osvojení (adopci)*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. 57 s. ISBN 978-80-87455-18-0.
- BUBLEOVÁ, V. et al., 2014b. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. přepracované vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, spolek. 63 s. ISBN 978-80-87455-19-7.
- BURANDOVÁ, D., 2016. *7 klíčů ke šťastnému dítěti*. Dana Burandová: Koršach. 108 s. ISBN 978-80-270-0692-2.
- BURIÁNOVÁ, P., 2018. Péče osoby blízké a pěstounská péče jako obdoba přirozené rodiny dítěte (2.). *Rodinné listy*. ISSN 1805-0824.
- BŮŽEK, A., MICHALÍK, J., 2001. *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 170 s. ISBN 80-244-0054-5.
- COLOROSOVÁ, B., 1999. *Krizové situace v rodině*. Praha: Ikar. 240 s. ISBN 978-80-249-1027-7.
- FERJENČÍK, J., 2000. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál. 256 s. ISBN 80-7178-367-6.
- Formy náhradní rodinné péče*, 2013. [online]. MPSV. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/14501>
- Formy respitní péče*, 2019. [online]. Děti patří domů, z.s. [cit. 2018-28-04]. Dostupné z: <http://www.detipatridomu.cz/pro-klienty/>
- GABRIEL Z., NOVÁK T., 2008. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada. 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.
- GILBERT, G., 2009., *O dětech a výchově*. Praha: Portál. 96 s. ISBN 978-80-7367-609-4.

- GROHOVÁ, J., et al. 2011. *Dítě v náhradní rodině potřebuje i vaši pomoc!* Praha: Středisko náhradní rodinné péče o.s. 42 s. ISBN 978-80-87455-06-7.
- HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace.* 4. vydání. Praha: Portál. 440 s. ISBN 978-80-262-0982-9.
- HLEDÁME RODIČE.CZ., 2018. *Já pěstoun.* Praha: Nadační fond JT. s 5-7.
- HRUŠÁKOVÁ, M. et al., 2017. *Rodinné právo.* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.BECK. 355 s. ISBN 978-80-7400-644-9.
- JURAJDOVÁ, H., 2015. Dítě a jeho potřeby. In: *Pěstounství je profese.* MPSV, s. 6-7. ISBN 978-80-7421-115-7.
- Kolektiv autorů. 2018. *Dobry pěstoun, Náhradní rodinná péče v ČR.* Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR. 276 s. ISBN 978-80-907053-2-6.
- KŘÍSTEK, A., 2016. *Osvojení dětí. Úplná adopce v českém právu.* Praha: Wolters Kluwer ČR. 136 s. ISBN 978-80-7552-022-7.
- MAJEROVÁ, K., 2015. Dítě v pěstounské péči. In: *Pěstounství je profese.* MPSV, s. 8-9. ISBN 978-80-7421-115-7.
- MATĚJČEK, Z., 1994. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní.* Praha: Portál. 98 s. ISBN 80-85282-83-6.
- MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z., 1999. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti.* Praha: Grada Publishing. 144 s. ISBN 80-7169-897-0.
- MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H., 2010. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny.* Praha: Portál. 184 s. ISBN 978-80-7367-739-8.
- MILLER, LAURIE C., 2005. *The handbook of international adoption medicine: a guide for physicians, parents, and providers.* Oxford University Press, Inc. 464 s. ISBN 0-19-517681-2; 0-19-514530-5 (pbk.).
- MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.* Praha: Grada Publishing. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. 2014. *Průvodce pro zájemce o náhradní rodinnou péči a osvojení.* Moravskoslezský kraj: Ostrava. 16 s. ISBN 978-80-87503-65-2.
- Normativní instrukce,* 2013. [online]. MPSV. [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: https://www.detipatridomu.cz/wpcontent/uploads/normativni_instrukce11_2013_statni_prispevek.pdf
- NOVOTNÁ, V., 2005. Osvojení nebo pěstounská péče? *Právo a rodina.* Praha: Linde, roč. 7, č. 8, s. 6-10. ISSN 1212 - 866X.

- NOVOTNÁ, V., REJT, V., 2009. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského. 256 s. 978-80-86723-77-8.
- NOVOTNÁ, V., 2017. Poručenství – nelehká úloha orgánů sociálně-právní ochrany dětí. *Právo a rodina*. 1-6 s. ISSN 1212 - 866X.
- NOVOTNÁ V., et al., 2016. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2. aktualizované vydání. Nakladatelství: ANAG. 807 s. ISBN 978-80-7554-022-5.
- NOVOTNÝ, P et al., 2014. *Nový občanský zákoník, rodinné právo*. Praha: Grada Publishing, a.s. 200 s. ISBN 978-80-247-5167-2.
- NOŽÍŘOVÁ, J., 2012. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde. 94 s. ISBN 978-80-8613191-7.
- PAZLAROVÁ, H. et al., 2016. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál. 256 s. ISBN 978-80-262-1020-7.
- Pěstounská péče na přechodnou dobu*, 2009. [online]. MPSV. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7296/Pestounska_pece_na_prechodnou_dobu.pdf
- POLÁKOVÁ, O., 2010. Rodinná politika. In: KREBS, V. et al. *Sociální politika*. 5. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, s. 374–398. ISBN 978-80-7357-585-4.
- PLECITÝ, V., et al., 2009. *Základy rodinného práva*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 140 s. ISBN 978-80-7380-139-7.
- Práva pěstounů*, 2019. [online]. Nadace J&T [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/pestouni/prava-pestounu/>
- Proces zprostředkování*, 2013. [online]. MPSV. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/14502>
- SCHOOLEROVÁ, J., 1993. *Adopce vztah založený na slibu*. Praha: Návrat domů. 217 s. ISBN 80-7255-066-7.
- SEIDMAN, I., 2006. *Interviewing as Qualitive Research*. London: Teachers College Columbia University.
- SMOLÍKOVÁ, V., 2014. *Tradice pěstounské péče v českých zemích*. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 77 s. ISBN 978-80-7418-218-1.
- Statistiky*, 2017. [online]. MPSV. [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/7260>.
- SURYNEK A., et al., 2001. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: MANAGEMENT PRESS. 160 s. ISBN 80-7261-038-4.

- SYCHROVÁ, A., 2015. *Pedagogické aspekty náhradní rodinné péče*. Univerzita Pardubice: Fakulta filozofická. 239 s. ISBN 978-80-7395-955-5.
- Svěření dítěte do péče jiné osoby*, 2013. [online]. Středisko náhradní rodinné péče. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <https://www.nahradnirodina.cz/svereni-ditete-do-pece-jine-osoby>
- ŠEVČÍK, L., 2014. *Vyznejte se v rodinném právu*. Brno: BizBooks. 71 s. ISBN 978-80-265-0221-0.
- ŠKOVIERA, A., 2006. *10 dilem náhradnej výchovy*. Bratislava: Nova praca, spol. s r.o. 96 s. ISBN 80-88929-81-4.
- ŠVAŘÍČEK R., ŠEĐOVÁ K., et al., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
- Témata vzdělávání pěstounů*, 2018. [online]. Velký vůz Sever. [cit. 2019-23-04]. Dostupné z: <https://www.velkyvuz-sever.cz/sever/nabidka-kurzu/nabidka-vzdelavani/>
- TRNKOVÁ, L., 2018. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 168 s. ISBN 978-80-7552-864-3.
- TUTT, N., 1974. *Care or Custody (Community Homes and the Treatment of Delinquency)*. New York: Agathon Press. ISBN 0-8786-049-4.
- VÁGNEROVÁ, M., 2004. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum. 356 s. ISBN 978-80-246-0841-9.
- VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, o. s., 181 s. ISBN 978-80-87455-14-2.
- VELEMÍNSKÝ, M., 2008. Funkční a disfunkční rodina včetně sociálního dopadu problematiky. In: VELEMÍNSKÝ, M., STUDENOVSKÝ, P. (eds). *Rukověť pro poskytovatele a zadavatele sociálních služeb v oblasti problematiky dětí a mládeže*. České Budějovice: ZSF JU, s. 150-177. ISBN 978-80-7394-064-5.
- VESELÁ, R. et al., 2005. *Rodina a rodinné právo*. 2. vydání Praha: EUROLEX BOHEMIA. 283 s. ISBN 80-86432-93-9.
- Vzdělávání pěstounů*. [online]. Virtuální knihovna NRP. [cit. 2019-23-04]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/sluzby-pro-pestouny/vzdelavani-pestounu/>
- WESTPHALOVÁ, L., 2014. Hlava III. Poručenství a jiné formy péče o dítě. In: HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. et al. *Občanský 73 zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. Praha: C. H. Beck. 1380 s. ISBN 978-80-7400-503-9.

WILDEMUTH, B. M., ZHANG Y. 2009. Unstructured Interviews. In: WILDEMUTH, B. M. *Applications of social research methods to questions in information and library science*. Westport, CT: Libraries Unlimited, s. 222-231.

ZEZULOVÁ, D., 2012. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál. 200 s. ISBN 978-80-262-0065-9.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, 2016. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 111, s. 4-66. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, 2016. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 33, s. 88-106. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <https://zakony.kurzy.cz/89-2012-obcansky-zakonik/cast-2-hlava-3-dil-3/>

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Otázky pro vybrané respondenty

1. V souvislosti s uzavřenou Dohodou o výkonu pěstounské péče máte možnost uplatňovat některá práva, která práva z nich využíváte a která využíváte nejčastěji?
2. Z jakého důvodu využíváte právě nejčastěji právě Vámi zmiňované právo?
3. V souvislosti s Dohodou o výkonu pěstounské péče máte několik povinností, jak vnímáte zejména povinnost umožňovat kontakt s rodiči nebo blízkými příbuznými, popř. spatřujete v něčem problém?
4. Která povinnost je pro Vás nejnáročnější na plnění a z jakého důvodu? Co by Vám pomohlo, abyste tuto povinnost mohli lépe zvládnout?
5. Každoročně se musíte vzdělávat, jste spokojeni se systémem, jakým se vzděláváte? Pokud pro Vás má vzdělání nějaký přínos, jaký?
6. Je podle Vás rozsah hodin dostačující či naopak nedostačující a z jakého důvodu?
7. Pokud je něco, co Vám vadí či byste změnil na vzdělávání, co to je?
8. Máte nárok na využívání dlouhodobé respitní péče, jaký je Váš názor na její délku? Pokud byste mohli něco změnit, co by to bylo?
9. Využíváte respitní péči najednou či v kratších časových intervalech?
10. Je možné využít celodenní péči, takže i přes noc, využíváte vždy tuto možnost a z jakého důvodu?

9 SEZNAM ZKRATEK

OSPOD – Odbor sociálně právní ochrany dětí

DD – Dětský domov

NOZ – Nový občanský zákoník

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí